

SAVONIA

ammattikorkeakoulu

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
SOSIAALI-, TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA

BIKE PATROLIEN ENSIAPUTOIMINTA

Bike patrolien kokemuksia ensiaputoiminnasta Suomen bike parkeissa

TEKIJÄT Jesper Honkonen
Valtteri Kilpeläinen

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	
Tutkinto-ohjelma Ensihoitajan tutkinto-ohjelma	
Työn tekijä(t) Valtteri Kilpeläinen, Jesper Honkonen	
Työn nimi Bike patrolien ensiaputoiminta – Bike patrolien kokemuksia ensiaputoiminnasta Suomen bike parkeissa	
Päiväys	15.4.2024
Sivumäärä/Liitteet	31/7
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Suomen Hiihtokeskusyhdistys Ry	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Bike parkit ovat pääosin laskettelukeskuksia, jotka ovat kesäajalla alamäki- ja maastopyöräily käytössä. Bike parkeissa tapahtuva maasto- ja alamäkipyöräily ovat harrastajamääriltään kasvavia lajeja Suomessa ja maailmalla. Bike parkeissa ensiaputoimintaa harjoittavat bike patroleiksi kutsutut henkilöt. Bike patrol toiminta on yleensä vapaaehtoisten harjoittamaa. Suomen Hiihtokeskusyhdistys Ry kouluttaa Suomessa vuosittain bike patroleita kursseilla, johon sisältyy ensiaputaitoja ja onnettomuuksiin varautumista. Kurssia on järjestetty vuodesta 2021 alkaen.</p> <p>Opinnäytetyössä kuvattiin Suomessa koulutettujen bike patrolien kokemuksia kohtaamistaan ensiaputilanteista ja bike patrol kurssilla saamastaan ensiapukoulutuksesta. Tavoitteena oli tuottaa tietoa siitä, millaista osaamista bike patrol henkilöstö tarvitsee ja miten bike patrolien ensiapukoulutusta voidaan kehittää. Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena teemahaastatteluina Teams verkkoympäristössä. Haastatteluihin osallistui seitsemän haastateltavaa (n=7).</p> <p>Bike patrolin toimenkuva koettiin ensiaputoiminnassa monipuoliseksi. Bike patrolit toimivat bike parkeissaan ensiavun asiantuntijoina. He kouluttivat ensiaputaitoja ja ylläpitivät ensiapupäivystystä sekä välineellistä ensiapuvalmiutta. Haastavaksi tehtäväksi koettiin onnettomuustilanteessa tilannejohtajana toimiminen. Bike parkien harrastajakunnassa oli onnettomuuksia peittelevää kulttuuria, joka vaikeutti onnettomuuksien tilastoitumista ja ensiaputoiminnan kehittämistä. Koska loukkaantuneita potilaita tuli vain vähän bike patrolien hoidettavaksi, on bike patrolien tärkeää pitää ensiaputaitoja yllä kertausharjoittelulla. Kertausharjoittelussa tulisi korostaa todellisissa olosuhteissa harjoittelua. Bike patrol kurssin ensiapuosuuteen oltiin tyytyväisiä, mutta tilannejohtamistaitojen koulutusta tulisi lisätä. Ensiapukoulutuksen toivottiin kohdistuvan vielä aikaisempaa tarkemmin bike parkeissa tapahtuviin onnettomuuksiin. Jo koulutettu bike patrol henkilöstö hyötyisi jatkokoulutuksesta, jossa aikaisemmin opittuja taitoja syvennettäisiin esimerkiksi simulaatioharjoittelulla. Koska bike patrolien toimintaa ei ole paljoa tutkittu, on edelleen tarpeen tarkastella heidän työtään muun muassa osaamisen varmistamisen näkökulmasta. Lisäksi olisi mielenkiintoista selvittää miksi joissakin urheilulajeissa on edelleen vallalla lajikulttuuri, jossa onnettomuuksia peitellään.</p>	
Avainsanat bike patrol, bike park, maastopyöräily, ensiapu, hissipyöräily	

Field of Study Social Services, Health and Sports	
Degree Programme Degree Programme in Emergency Care	
Author(s) Valtteri Kilpeläinen, Jesper Honkonen	
Title of Thesis Bike patrols first aid – Bike patrols' experiences of first aid in Finnish bike parks	
Date 15.4.2024	Pages/Appendices 31/7
Client Organisation /Partners Finnish Ski Area Association Ry	
<p>Abstract</p> <p>Bike parks are mainly ski resorts, which are used for downhill and mountain biking during the summer. Mountain and downhill biking in bike parks are a growing sport in Finland and worldwide. First aid in bike parks is provided by people called bike patrols. Bike patrols are usually carried out by volunteers. The Finnish Ski Area Association Ry trains bike patrols in Finland every year in a course that includes first aid skills and preparedness for accidents. The course has been organized since 2021.</p> <p>The thesis described the experiences of the bike patrols trained in Finland about the first aid situations they encountered and the first aid training they received during the bike patrol course. The aim was to provide information on what kind of skills bike patrol personnel need and how bike patrols' first aid training can be developed. The study was carried out as qualitative research using thematic interviews with Teams -online environment. Seven interviewees (n=7) participated in the interviews.</p> <p>The role of the bike patrol was perceived as versatile in the first aid field. Bike patrols act as first aid experts in their bike parks. They provided training in first aid skills and maintained readiness to provide first aid in an emergency as well as instrumental preparedness for the first aid. Acting as a situation leader in the event of an accident was seen as a challenging task. There was a culture of covering up accidents among mountain bikers in the community, which made it difficult to identify accident situations and develop first aid activities. As few injured patients came to the attention of bike patrols, it is important for bike patrols themselves to keep up their first aid skills through refresher training. The emphasis in refresher training should be on training in real-life conditions. The first aid component of the bike patrol course was well valued, but more training in situational leadership skills should be provided. It was hoped that the first aid training would focus more specifically on accidents in bike parks. Already trained bike patrol staff would benefit from further training, where previously learned skills could be deepened, for example through simulation training. As the work of bike patrols has not been much research, there is still a need to look at their work, for example there is still a need to evaluate their competence for first aid. It would also be interesting to find out why there is still a culture of covering up accidents in some sport disciplines.</p>	
<p>Keywords bike patrol, bike park, mountain biking, first aid</p>	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	HISSIPYÖRÄILY BIKE PARKEISSA	6
2.1	Hissipyöräily Suomessa	6
2.2	Turvallisuus bike parkeissa	6
3	PYÖRÄILYONNETTOMUUDET JA NIIDEN ENSIAPU	8
3.1	Pyöräilyonnettomuudet tiellä ja maastossa	8
3.2	Onnettomuuksiin ja vammoihin vaikuttavat tekijät	8
3.3	Ensiapu maastopyöräilyssä	9
4	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITE	11
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	12
5.1	Tutkimusmenetelmän esittely	12
5.2	Tutkimuksen kohderyhmä	12
5.3	Aineiston keruu.....	12
5.4	Aineiston analysointi	12
6	TUTKIMUKSEN TULOKSET	16
7	POHDINTA.....	22
7.1	Tulosten tarkastelu	22
7.2	Eettisyys.....	24
7.3	Luotettavuus	24
7.4	Ammatillinen kasvu	26
7.5	Johtopäätökset	27
	LÄHTEET	28
	LIITE 1: TUTKIMUKSEN TIEDOTE	32
	LIITE 2: TIETOSUOJASELOSTE.....	33
	LIITE 3. TEEMAHAASTATTELUN RUNKO	38

1 JOHDANTO

Metsäntutkimuslaitoksen vuonna 2011 teettämän tutkimuksen mukaan maastopyöräily Suomessa on yksi eniten kasvava nuorten ja aikuisten (22–45-vuotiaiden) liikuntamuoto luonnossa. Moni aktiivinen luonnossa liikkuja hakee luontoympäristöltä liikunnallista haastetta nimenomaan esimerkiksi maastopyöräilystä. (Sievänen & Neuvonen 2011.) Tästä syystä sitä on tarpeellista tutkia myös turvallisuuden näkökulmasta.

Suomessa bike parkit ovat pääosin laskettelukeskuksia, jotka ovat kesäajalla alamäki- ja maastopyöräily käytössä. Näissä laskettelukeskuksissa tapahtuvaa alamäkeen pyöräilyä voidaan kutsua yleisesti hissipyöräilyksi, mutta itse pyöräily voidaan jakaa enduroon tai alamäkipyöräilyyn radan vaativuuden ja luonteen mukaan. (Suomen Hiihtokeskusyhdistys 2018.)

Bike parkeissa toimii ensiapupäivystäjinä bike patroleiksi kutsuttuja henkilöitä. He harjoittavat toimintaa joko vapaaehtoisina tai osana työsuhdetta muiden työtehtäviensä ohessa. Ensimmäiset bike patrol henkilöt koulutettiin suomessa vuonna 2021 (Sappee Bike Park 2021). Toiminta on vielä uutta, joten patrol toiminnan tutkiminen varhaisessa vaiheessa on tärkeää sen ja siihen saatavan koulutuksen oikeanlaisen kehittämisen helpottamiseksi. Vaikka toiminta on samankaltaista, kuin talvisin tapahtuva ski patrol, ei ski patrol toiminnasta oleva tieto sellaisenaan sovellu käytettäväksi bike patrol toiminnan kehittämiseen. Pelkästään talven ja kesän erilaiset sääolosuhteet luovat ensiaputoiminnalle erilaisia haasteita ja edellytyksiä.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata Suomessa koulutettujen ja toimivien bike patrolien kokemuksia bike patrol kursseilla saadusta ensiapukoulutuksesta ja kohtaamistaan ensiaputilanteista. Tavoitteena oli tuottaa tietoa siitä, millaista osaamista bike patrol henkilöstö tarvitsee ja miten bike patrol kurssin ensiapukoulutusta voidaan kehittää.

Työn toimeksiantajana toimi suomalaisten hiihtokeskusten katto-organisaatio Suomen Hiihtokeskusyhdistys ry (SHKY). Yhdistyksen jäsenkeskuksia, joissa bike park toimintaa harjoitetaan, on 24 keskusta ympäri Suomen. Yhdistyksen keskeisiä toimintoja ovat jäsenistön koulutus, tutkimustoiminta ja rinnetoiminnan ohjeistuksien ja normitusten työstäminen. (Suomen Hiihtokeskusyhdistys julkaisu-aika tuntematon.)

Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Aineisto kerättiin puolistrukturoituina teemaahaastatteluina. Haastatteluun osallistui seitsemän SHKY:n järjestämällä kurssilla koulutettua suomessa patrol toimintaa harjoittavaa henkilöä. Heillä oli näkemystä bike patrolien toiminnasta ja koulutuksesta, sekä siitä miten niitä voitaisiin kehittää. Haastattelut toteutettiin teemaahaastatteluina.

Loppuraportissa hyödynnettiin tekoälyä kieliasun tarkastamisessa. Tiivistelmän kääntämisessä englanniksi hyödynnettiin DeepL-tekoälyä.

2 HISSIPYÖRÄILY BIKE PARKEISSA

2.1 Hissipyöräily Suomessa

Maastopyöräilyn alalaji downhill (DH), eli alamäkipyöräilyä on viime vuosina alettu Suomessa kutsuaan hissipyöräilyksi. Tämä johtuu siitä, että hiihtokeskukset ovat panostaneet kesätoimintaan pyöräilyn parissa ja usein näissä keskuksissa pääsee hissien avulla ylös ja rinteiden reittejä voidaan omien taitojen mukaan laskea alas. Näin alamäkeen tapahtuva pyöräilytoiminta on muuttunut muutenkin, kuin DH-lajia harrastavien pyöräilijöiden aktiviteetiksi. Tällaista palvelua tarjoavia keskuksia kutsutaan yleisesti bike parkeiksi. (Suomi DH julkaisuaika tuntematon.) Alamäkiajo on maastopyöräilyn vauhdikkain laji (Suomen pyöräily julkaisuaika tuntematon). Alamäki- ja maastopyöräilyyn keskittyvällä Bikeparkfinland.fi sivustolla oli kesäkuuhun 2021 mennessä listattuna 24 Suomessa toimivaa bike parkia, joista valtaosa tarjoaa mahdollisuudet hissipyöräilyyn tai muuhun maastopyöräilyyn (Suomen hiihtokeskusyhdistys 2021).

2.2 Turvallisuus bike parkeissa

Monessa bike parkissa tarjotaan hissipyöräilyn aloittamiseen ryhmätunteja, joilla voi opetella alamäkiajon ja maastopyöräilyn perustekniikoita. Tarkoitus näillä tunneilla on opetella minimoimaan riskit maastoajossa. Valmennuksessa huomiota kiinnitetään erityisesti ajoasentoon, vauhdin kontrolloimiseen ja katseeseen. Valmennus sopii lähes kaikille aloittelijoista kokeneempiin kuskeihin. (Suomen hiihtokeskusyhdistys 2021.) Bike park ohjaajakoulutus (FMBIA) käynnistyi Suomen hiihtokeskusyhdistyksen toimesta vuonna 2019 (Suomen hiihtokeskusyhdistys 2021).

Keskuksista löytyy eri tasoisia reittejä, joista osa on helppoja ja osa vaativampia. Reiteistä käytetään värimerkintää, joissa esimerkiksi sininen on helppo ja punainen reitti vaatii osaamista. Suomessa bike parkeilla on käytössä yhtenäinen kyltitys, reittien tasoluokitus ja rintesäännöt. Monessa keskuksessa on vuokrattavissa pyörien lisäksi maastopyöräilyyn tarkoitettuja ajovarusteita. Bike parkeissa ajaessa kypärä on ainoa pakollinen suojavaruste, muut varusteet suositeltavia. (Suomen hiihtokeskusyhdistys 2021.)

Suomalaisten hiihtokeskusten turvallisuus on kansainvälisesti korkeatasoista. Talven turvallisuuskäytäntöjä on siirretty onnistuneesti kesätoimintaan soveltuviksi ja tästä hyvä esimerkki ovat keskuksissa kesäisin päivystävät bike patrolit. Yleisesti bike patrol toiminta voidaan jakaa kolmeen keskeiseen osaan, joita ovat turvallisuus, asiakkaiden kohtaaminen ja ensiapu. Pääsyvaatimuksena bike patrol kurssille on esimerkiksi Suomen Punaisen Ristin EA-2 kurssi tai vastaavat tiedot ja taidot. Bike patrol kurssilla syvennyttään keskustusten turvallisuuteen ja ensiaputaitoihin. (Suomen Hiihtokeskusyhdistys julkaisuaika tuntematon.)

Vuonna 2017 julkaistussa oppaassa yleisötapahtuman pelastussuunnitelman laatimiseen on tiivistettyä erilaisiin tapahtumiin liittyen asetetut vaatimukset tapahtumaensivulle. Siinä ensiapuvalmiuden määrä ja henkilökunnan koulutus määräytyvät tapahtumiin osallistuvien henkilömäärien perusteella. Siinä alle 200 henkilön tapahtumiin ei tarvitse asettaa nimettyä ensiapuvastaavaa ja 200–2000 henkilön tapahtumiin vaatimuksena on 1 nimetty vähintään EA 1 tasoisesti koulutettu ensiapuvastaava. (Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto 2017.)

Hännisen, Kosken, Lahelman ja Nordquistin (2022) artikkelissa tarkastellaan massatapahtumien vaikutusta tapahtuma-alueen ensihoito- ja päivystyspalveluihin. Erityisesti korkeariskisissä tapahtumissa jatkohoitoon hakeutuminen vähenee, mikäli ensiapupäivystyksen toteuttaa hoitoalan ammattilainen tai ammattilaisen ja koulutetun maallikon muodostama tiimi. Vaikka bike park toiminta ei olekaan massatapahtuma, aiheen tutkiminen ja toiminnan kehittäminen voi hyödyntää myös laajemmin bike parkien ympäryskuntien paikallisia palveluita.

Bike park toiminta ei ole pääasiallisesti tapahtumatoimintaa, vaan keskusten tuottama palvelu, joka on auki kuluttajille ajokauden aikana. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston TUKES julkaisemassa alamäkipyöräilykeskuksiinkin sovellettavassa oppaassa hiihtokeskusten laskettelupalveluiden kehittämiseen on suositeltu, että jokaisessa keskuksessa olisi aukioloaikana paikalla vähintään yksi EA 1 tasoisesti koulutettu työntekijä. Kuluttajaturvallisuuksalainsäädäntö ei kuitenkaan aseta vaatimuksia koulutuksen tasolle, vaan toteutus jää palvelun tuottajan harkinnan varaan. Siitä huolimatta jokaista keskusta kuitenkin veloitetaan siihen, että keskuksissa on hätäensiapuvalmius. (Turvallisuus- ja kemikaalivirasto 2017.)

3 PYÖRÄILYONNETTOMUUDET JA NIIDEN ENSIAPU

3.1 Pyöräilyonnettomuudet tiellä ja maastossa

Pyöräilyssä, kuten muissakin liikuntamuodoissa tapahtuu onnettomuuksia. Töölön sairaalan tapaturma-asemalta vuonna 2014 kerätyn aineiston mukaan yksittäisen pyöräilijän todennäköisin vammautumismekanismi on kaatuminen yksin ilman muita osallisia (Virtanen 2016). Saksalaisessa tutkimuksessa havaittiin, että pyöräilijän yksittäisonnettomuuksissa pään vamman riski oli suurempi, kuin törmätessä toisen osapuolen, esimerkiksi moottoriajoneuvon, tai toisen pyöräilijän kanssa (Orsi ym. 2014). Saman tutkimuksen mukaan pyöräilyyn liittyvät onnettomuudet ja kuolemantapaukset kasvavat koko Euroopassa vuosi vuodelta, koska pyöräilyn suosio kasvaa harrastuksena ja liikenteen kulkuvälineenä joka vuosi. Suosio kasvaa, koska pyöräily on lajina melko pienikuluinen ja terveellinen liikkumismuoto.

Yleisimmät vammat pyöräilijöillä ovat pään-, rintakehän- ja yläraajojen vammat, jotka syntyvät usein pyöräilijän kaatuessa ja näiden kehon osien osuessa ensimmäisenä maahan. Murtumat ja kudospaauriot, kuten ihorikot ja haavat näillä alueilla ovat tavallisia. Pään alueen vammoista yleisimpiä ovat kasvoluiden murtumat, aivotärähdykset ja haavat. Vuosittain suomessa kuolee noin 20–30 pyöräilijää ja yleisin syy tähän on vakava aivovamma. Pyöräilykypärän käytön yleistyminen on pienentänyt kuolemien määrää, vaikka pyöräilijöiden määrä onkin lisääntynyt kaikissa ikäluokissa viime vuosikymmeninä. (Virtanen 2016.) Suojavarusteiden kehittyminen ja niiden lisääntynyt käyttö vähentävät vakavien vammojen, kuten aivo- ja rintakehävammojen riskiä maastopyöräilyssä. Maastopyöräilijöillä havaitaan usein myös muita vammoja, kuin varsinaisesti pyöräilystä johtuvia. Näitä ovat muun muassa auringonpistokset ja auringosta aiheutuvat palovammat. Myös muiden vammojen yhteydessä kehittyvä hypotermia tai esimerkiksi ampiaisien pistosta aiheutuva allerginen reaktio ovat riskinä luonnossa liikuttaessa. (Ansari, Nourian & Khodae 2017.)

Kun maastossa tapahtuvaa pyöräilyä keskitetään paljon samalle alueelle, voidaan myös olettaa pyöräilystä aiheutuvien tapaturmien määrän alueella kasvavan. Kanadan Brittiläisessä Columbiassa sijaitsevassa Whistler bike parkissa tutkittiin yhden pyöräilykauden ajan tapahtuneita onnettomuuksia. Tutkimuksessa tarkasteltiin muun muassa syntyneiden vammojen laatua ja sitä, kuinka hoitoa vaatineet potilaat kuormittivat paikallista terveysklinikkaa. Paikallisen terveysklinikan päivystysvastaanotolle hakeutuneista potilaista lähes viisi prosenttia oli sellaisia, jotka hakeutuivat hoitoon Whistler bike parkissa saamiensa pyöräilyvammojen vuoksi. (Ashwell, McKay, Brubacher & Gareau 2012.)

3.2 Onnettomuuksiin ja vammoihin vaikuttavat tekijät

Yleinen käsitys on, että liikunnasta saatu vamma on huonosta tuurista aiheutunut vahinko, joka vain sattui tapahtumaan. Todellisuudessa liikuntavamman on monen tekijän summa. Liikuntavamman riskitekijät voidaan luokitella kahteen pääryhmään, joita ovat sisäiset ja ulkoiset riskitekijät. Näillä tekijöillä voidaan selittää yksilöllinen kohonnut riski liikuntavamman. (Leppänen & Pasanen 2015, 5–6.)

Urheilijasta lähtöisin olevia yksilöllisiä vammoille altistavia sisäisiä riskitekijöitä ovat muun muassa fyysiset ominaisuudet ja taidot harjoitetussa lajissa. Jokaisella urheilijalla on omat luontaiset erityispiirteensä esimerkiksi luuston vahvuus ja hermolihasliikkuvuus, joihin vaikuttavat myös urheilijan ikä

ja lihasmassan määrä. Altistamalla itseään esimerkiksi kontaktilajeissa useille kontakteille saamatta vammaa, voi sisäisiä riskitekijöitä vähentää totuttamalla ja vahvistamalla kehoa lajin vaatimuksiin. (Meeuwisse, Tyreman, Hagel & Emery 2007.) Suomalaisessa tutkimuksessa valtaosassa onnettomuuksista koettiin onnettomuuden syyn olevan henkilöstä itsestään lähtöisin. Syitä onnettomuuksille olivat muun muassa horjahtamiset, liian äkilliset liikkeet ja nopeuden muutokset suhteessa omaan taito- ja voimatasoon, sekä vanhan vammakohdan heikkoudet. (Parkkari, Kannus & Fogelholm 2000.)

Ulkoisia riskitekijöitä ovat muun muassa olosuhteet ja varusteet. Ulkoiset riskitekijät ovat yleensä urheilijasta itsestään riippumattomia tekijöitä. Esimerkiksi muutokset ajettavassa radassa tai sääolosuhteiden muutokset johtavat riskien muuttumiseen. (Meeuwisse ym. 2007.)

Tutkimuksista vaikuttavia tekijöitä urheiluvamman saamiseen maastopyöräilyssä voidaan hakea esimerkiksi sukupuolen mukaan. Miesten osuus akuuteista kilpailutilanteisiin liittyvistä maastopyöräilyvammoista on selvästi suurempi, kuin naisten osuus. Tämä johtuu siitä, että miehiä osallistuu maastopyöräilykilpailuihin huomattavasti enemmän verrattuna naisiin. Vaikka miehiä osallistuu naisia enemmän kilpailuihin, on yhdysvaltalais tutkimuksen mukaan naisten riski loukkaantumiselle suurempi kuin miehillä. Tämä johtui pääasiassa naisten ja miesten fyysisistä eroavaisuuksista. (Kronisch, Pfeiffer, Chow & Hummel 2002.)

3.3 Ensiapu maastopyöräilyssä

Ensiapu on toimintaa, jolla pyritään estämään loukkaantuneen tai sairastuneen henkilön terveydentilan huononeminen. Sitä annetaan välittömästi onnettomuuspaikalla samanaikaisesti, kun loukkaantuneelle hälytetään lisääpua (Lääketieteen sanasto 2016). Yleisen toimintavelvollisuuden perusteella ensiapua täytyy antaa jokaisen siihen kykenevän henkilön. (Pelastuslaki 2011/379, 3 §.)

Norjalaisessa tutkimuksessa (Bakke, Steinvik, Eidissen, Gilbert & Wisborg 2015) tarkkailtiin 18 kauden ajan erilaisten traumapotilaiden saamaa ensiapua ja sen laatua ennen varsinaisten ensihoitajien ja pelastajien saapumista. Ensiapua antoivat sivulliset ja ohikulkijat. Tutkimuksessa todettiin, että traumapotilaiden saama ensiapu oli laadukkaampaa silloin, kun ensiauttajina toimivat sellaiset henkilöt, jotka olivat saaneet ensiapukoulutusta. Samassa tutkimuksessa myös todettiin, että suurimmat puutteet traumapotilaiden ensiavussa olivat hypotermian hoitamatta jättäminen ja siltä suojaaminen. Hypotermialla tarkoitetaan kehon normaalin lämpötilan laskua ja siitä aiheutuvia muutoksia elimistössä (Saarelma 2022). Hypotermian huomioiminen on tärkeää siksi, että sen riski ei rajoitu vain talviaikaan, vaan on todellinen myös kesällä erityisesti lauhkean ilmaston maissa, kuten Suomessa (Lintu ym. 2003).

Pirkanmaalla toteutetussa tutkimuksessa todettiin, että koulutettujen vapaaehtoisten muissa kuin elvytystilanteissa antaman ensiavun laadusta on vain vähän tutkimustietoa. Tutkimuksen mukaan kuitenkin näyttää siltä, että vaikutus myös muihin ensiaputilanteisiin oli positiivinen. (Tamminen, Hoppu & Kämäräinen 2018). Laadukas ja organisoitu ensiaputoiminta voi keventää myös paikallisesti ensihoidon ja päivystyksen kuormitusta, kun lievimmät vammat ja tapaturmat voidaan hoitaa tapah- tumapaikalla (Hänninen, Koski, Lahelma & Nordquist 2022).

Maastopyöräilyohjaajan käsikirjassa (Suomen Latu 2021, 10–11) todetaan, että maastopyöräilyssä tapaturmat syntyvät yleensä kaatumisten ja horjahdusten seurauksena. Yleisimpiä vammoja näiden seurauksena ovat erilaiset iskuvammat, ruhjeet, nyrjähdykset, revähdykset, murtumat ja avohaavat. Myös oksien ja pienten kivien lentäminen kasvoille voi aiheuttaa silmävammoja, pistohaavoja tai naarmuja. Hyvin yleistä on, että pyöräilijä saa kaatuessaan useita vammoja (Virtanen 2016). Onnettomuustilanteissa tulisi käsikirjan mukaan kyetä tekemään tilannearvio, hälyttää lisäapua, auttaa loukkaantunutta ja antaa ensiapua.

Maastopyöräohjaajien ensiapulaukussa tulisi olla ainakin haavataitos ja haavateippi, harsoside, ensiside, laastareita ja haavapyyhkeitä, avaruuspeite ja kylmäpakkauksia. Mukana voi olla myös desinfiointiaine, silmähuuhde ja kertakäyttökäsineitä. Lisäavun hälyttämiseksi tulisi puhelimissa olla asennettuna 112 sovellus, jolla apu saadaan hälytettyä ja ohjattua maastossa oikeaan paikkaan. (Suomen Latu 2021, 11)

Yhdysvaltalaisessa kirjallisuuskatsauksessa tarkasteltiin erilaisten vammatyyppeiden laatua maastopyöräilyyn liittyvissä tapahtumissa. Katsauksen perusteella tutkijat suosittelivat, että ensiapua tuottava henkilöstö, jonka tehtävä on huolehtia hoidosta ennen sairaalaa, kykenisi ehkäisemään lisävammojen syntymistä pää-, kasvo- ja rankavamma-tilanteissa, avo- ja umpimurtumissa ja erilaisissa ihorikoissa sekä vatsa-alueen vammoissa. Näiden taitojen lisäksi ensiapuhenkilöstön on tärkeää mahdollistaa nopea ensihoidon saattaminen kohteeseen sekä tuntea hyvät evakuointireitit omilla tapahtuma-alueillaan. (Ansari, Nourian & Khodae 2017.)

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITE

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata Suomessa koulutettujen ja toimivien bike patrolien kokemuksia bike patrol kurssilla saadusta ensiapukoulutuksesta ja kohtaamistaan ensiaputilanteista. Tavoitteena oli tuottaa tietoa, millaista osaamista bike patrol henkilöstö tarvitsee ja miten kurssin ensiapukoulutusta voitaisiin kehittää.

Vastauksia pyrittiin saamaan koulutetulta bike patrol henkilöstöltä seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Millaisiin vammatyyppeihin ja ensiaputilanteisiin tulisi varautua suomalaisissa bike parkeissa?
2. Miten bike patrol henkilökunta kokee saamansa ensiapukoulutuksen vastaavan tarpeita?
3. Millaista ensiapuvälineistöä tulisi olla suomalaisissa bike parkeissa?

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Tutkimusmenetelmän esittely

Opinnäytetyön menetelmäksi valittiin laadullinen tutkimus. Tutkimuksen kohteen ollessa bike patrol henkilökunta ja heidän kokemuksensa, tarvittiin vastaajilta kuvailevaa aineistoa heidän omista kokemuksistaan. Tämän vuoksi menetelmäksi soveltuvi laadullinen tutkimus, sillä se kuvaa tutkittavaa asiaa kohderyhmän henkilöiden näkökulmasta sanoin ja tekstein. (Puusa & Juuti 2020, 75.)

5.2 Tutkimuksen kohderyhmä

Tutkimuksen kohderyhmä oli bike patrol kurssilla koulutetut henkilöt, jotka toimivat suomalaisissa bike parkeissa patroleina. Saadun bike patrol koulutuksen tuli olla työn tilaajana toimivan Suomen Hiihtokeskusyhdistyksen järjestämältä kurssilta. Bike patrol kurssi sisältää koulutusta bike parkien turvallisuuden edistämisestä, asiakkaiden ohjaamisesta ja ensiavusta. Suomessa koulutettuja ja eri bike parkeissa toimivia bike patroleita haastatteluiden aikaan oli 46 (Mikkola 2024).

5.3 Aineiston keruu

Tutkimuksen aineisto kerättiin syksyn 2023 ja kevään 2024 aikana teemahaastatteluna Microsoft teams ympäristössä. Tutkimusta varten päätettiin haastatteluteemat, jotka perustuivat aikaisempaan tutkimustietoon ja tutkimusryhmän omiin kokemuksiin bike patrol toiminnasta.

Haastateltavia lähestyttiin sähköpostitse. Työn tilaajalta saatiin lista, jossa oli haastatteluun soveltuvia henkilöitä. Listan henkilöiden lisäksi haastateltavien yhteystietoja saatiin haastattelujen päätteeksi jo tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden suositellessa uutta haastateltavaa. Mikäli haastatteluiden jälkeen tutkimusryhmälle suositeltiin uusia rekrytoitavia, lähestyttiin heitä sähköpostitse.

Ennen haastatteluja haastateltaville lähetettiin sähköpostitse tutkimuksen tiedote (liite 1), tietosuojaseloste (liite 2) ja teemahaastattelun runko (liite 3). Haastateltavien suostumus haastatteluun, sen tallentamiseen ja käsittelyyn kysyttiin Teams keskustelussa ennen tallennuksen ja automaattisen puhe tekstiksi -työkalun käynnistämistä.

Haastattelut olivat keskustelunomaisia tilanteita, joita ohjasi ennakkoon määritellyt teemat ja tarkentavat kysymykset. Kaikkien haastateltavien kanssa ei keskusteltu kaikista teemoista, vaan syvennettiin kunkin haastateltavan kohdalla niihin asioihin, joista heillä oli kokemusta ja näkemystä. Haastateltaville annettiin mahdollisuus tuoda esiin myös havaintoja bike patrol toiminnasta ennakkoon määriteltyjen teemojen ulkopuolelta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 65–66.)

5.4 Aineiston analysointi

Teemahaastatteluaineistoa analysoitiin laadullisella sisällönanalyysillä. Analysoinnissa hyödynnettiin aineistolähtöistä, eli induktiivista analysointitapaa. Tämä tarkoittaa sitä, että valmista aineiston luokittelurunkoa ei luotu ennen haastatteluja, vaan luokittelu toteutettiin aineistoon perustuen. Koska tutkittavasta aiheesta ei ollut kattavasti aiempaa teoriaa ja tutkimusta, oli aineistolähtöinen analyysi tutkimukselle sopiva. (Elo, Kajula, Tohmola & Kääriäinen 2022, 218.)

Aineiston käsittely aloitettiin litteroinnilla, jossa puhemuotoinen nauhoitettu aineisto kirjoitettiin puhtaaksi (Ruusuvuori & Nikander 2017, 367). Litteroinnissa puhtaaksi kirjoitettiin puhuttu teksti, mutta ei kirjattu ylös äänen painoja, taukoja tai muita non-verbaalisia ilmauksia, sillä ei ollut tarkoitus tehdä keskusteluanalyysiä, eikä haastateltavien reaktioita pyritty analysoimaan (Elo, Kajula, Tohmola & Kääriäinen 2022, 219). Litteroinnissa käytettiin apuna Microsoft Teams -sovelluksessa olevaa puhe tekstiksi -työkalua, joka muutti puhutun haastattelun automaattisesti tekstiksi. Sovelluksen automaattisesti tuottamaa tekstiä piti korjata jälkikäteen siihen tulleiden kirjoitus- ja asiavirheiden vuoksi. Korjaamisen tukena käytettiin videohaastatteluista tehtyjä tallenteita. Aineiston käsittely ja analyysi aloitettiin ennen kuin kaikki haastattelut olivat suoritettu. Aineiston käsittely haastattelujen välissä auttoi myös tarkentamaan seuraavien haastattelujen etenemistä jo tehtyjen havaintojen perusteella.

Litteroinnin jälkeen aineiston pelkistäminen aloitettiin poistamalla ylimääräiset täytesanat ja tutkimuksen kannalta tarpeettomat ilmaisut. Tässä vaiheessa aineistosta poistettiin jo osa haastateltavan tai haastateltavan edustaman bike parkin tunnistamisen mahdollistavista sisällöistä. Näitä olivat muun muassa paikkojen, reittien ja henkilöiden nimet (Ruusuvuori & Nikander 2017, 373).

Litteroitu teksti tiivistettiin hallittaviin asiakokonaisuuksiin. Asiakokonaisuuksiin tiivistäessä aineistosta alkuperäiset ilmaukset ryhmiteltiin karkeasti ennakkoon asetettujen teemojen mukaan. Haastatteluissa ennakkoon asetettujen teemojen ulkopuolelta korostuneista ilmiöstä muodostettiin oma ryhmä.

Ryhmittelyn jälkeen tekstin pelkistämistä jatkettiin alkuperäisten ilmausten tiivistämisellä. Pelkistämässä alkuperäisistä ilmauksista poistettiin ylimääräiset täytesanat ja murreilmaisut muutettiin kirjakiellelle. (TAULUKKO 1.) Pelkistäessä vain merkityksellinen tieto eriteltiin käsiteltäväksi alkuperäisistä ilmauksista (Tuomi & Sarajärvi 2018, 90).

TAULUKKO 1. Esimerkki aineiston pelkistämisestä.

Alkuperäisilmaus	Pelkistety ilmaus
"Meillähän ei... ..ole koulutettuna kun 2 bike patroliä, mutta sitten tuo rinnehenkilökunnalle piän joka vuosi siellä ensiapukoulutusta koko ajan. Vähintään kerran kaksi vuodessa pidetään sitä ensiapukoulutusta sinne ja käydään samat asiat läpi kuin patrolien kanssa."	Keskuksessa on enemmän henkilökuntaa kuin koulutettuja patroleja. Patrolit kouluttavat ensiaputaitoja muulle henkilökunnalle.
"...se on se (tilanteen johtaja) meillä sillä hetkellä ensiavusta vastaava henkilö, joka on monesti se patrol. Tai sillä se yleensä siihen paras koulutus on..."	Patrol henkilöstö yleensä se, joka ensiapua antaa tai tilannetta johtaa.
"...yks jätkä siellä...kivikossa mukkeliis makkeliis. Mutta siinäkin oli tilanne sillä, että siinä oli aika saman tien nopeasti porukkaa jeesamassa ja sitten tultiin (2 patrollia) siihen paikan päälle...Sillä mun mielestä meni solisluu vai kylkiluu vai mitä siellä meni niin."	Kaatumistilanteessa paikalle on saatu usein useita auttajia patrol henkilöiden lisäksi.
"Kun nythän meillä on ongelma se, että kun porukka teloi itsensä, se solisluu lähtee paikaltaan tai AC luksaatio, ihan sama mikä, millä pystyy kuitenkin ajamaan alas, niin nehän ajaa alas sillä. Ja lähtee kotia. Niitähän ei hirveästi niinku. Jouduta kautta päästä hoitamaan. Ja tota tää on siis ihan niin kun iso ongelma siinä sitten, kun meillä ei ole tilastoa siitä, että paljon niitä sattuu, niin silloinhan me ei pystytä myöskään varautumaan niihin ihan samalla lailla."	Pyöräilijän loukkaantuessa lievästi he siirtyvät itse pois keskukselta ja hakeutuvat sairaalahoitoon ilman, että ilmoittavat keskuksen henkilökunnalle. Kunnollisen tilaston puuttuminen vaikeuttaa onnettomuuksiin varautumista ja niiden ehkäisyä.
"bike parkin tapahtuma aikaan vähintään 2... Sitten meillä on huolto hissien huoltotiimi erikseen... niin meitä on sitten paikalla kolmesta neljään henkeä per päivä. Sen suhteen meillä on niinku kattava. Että niitä apukäsiä ja lisäkäsiä on."	Vähintään yksi bike patrol päivittäin ja tapahtumien aikaan enemmän.
" Ei ole joka päivä päivystystä.... Ja eikä ole mitään päivystysvelvollisuutta. Että jokainen olisi silloin, kun sattuu olla paikalla. Kuitenkin lähestulkoon joka päivä kyllä."	Bike patrol päivystys on vapaaehtoista eikä sitä ole jokaisena keskuksen aukiolopäivänä.

Pelkistämisen jälkeen analyysi eteni ilmausten yhdistelyyn ja vertailuun, jossa aineistosta muodostettiin ala- ja yläluokkia. (TAULUKKO 2.) Luokittelun tavoitteena oli muodostaa mielekäs kokonaisuus bike patrol henkilöiden kokemuksista ensiaputilanteissa ja haastatteluissa esille nousseista kehittämiskohteista bike patrol kurssin ensiapukoulutuksessa. (Elo, Kajula, Tohmola & Kääriäinen 2022, 220–221.) Pelkistämistä ja luokittelua tehtiin useita kertoja lopullisen luokituksen muodostamiseksi. Tarkoituksena ei ollut analysoida montako kertaa jokin ilmaisu esiintyi aineistossa, eli kvantifioida aineistoa, vaan tunnistaa merkityksellisiä tekijöitä bike patroleiden ensiaputoiminnasta ja bike patrol kurssin ensiapuudesta.

TAULUKKO 2. Esimerkki aineiston analyysistä

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka
<p>Patrollit kouluttavat ensiaputaitoja muulle henkilökunnalle.</p> <p>Keskuksessa on enemmän henkilökuntaa kuin koulutettuja patrolleja.</p>	Ensiaputaitojen kouluttaminen keskusten henkilökunnalle	Bike patrolin monipuolinen toimenkuva
<p>Patrol henkilöstö yleensä se, joka ensiapua antaa tai tilannetta johtaa.</p> <p>Onnettomuustilanteessa paikalle on saatu usein useita auttajia bike patroleiden lisäksi.</p>	Ensiavun johtaminen onnettomuuspaikalla	
<p>Kunnollisen tilaston puuttuminen vaikeuttaa onnettomuuksiin varautumista ja niiden ehkäisyä</p> <p>Lajissa vallitsee asenteet, että vahingon sattuessa apua ei tarvita, vaan hoidetaan ja korjataan itse.</p> <p>Lajista puuttuu aloittelija-/perhepohja, joka uskaltaa myöntää virheet ja pyytää apua.</p>	Lajikulttuurin vaikutukset onnettomuuksien tilastoitumiseen	Bike parkien ensiaputoiminnan erityispiirteet
<p>Vähintään yksi bike patrol päivittäin ja tapahtumien aikaan enemmän.</p> <p>Bike patrol päivytyks on vapaaehtoista eikä sitä ole jokaisena keskuksen aukiolo-päivänä.</p>	Vaihteleva henkilöstön määrä ja sitoutuneisuus ensiaputoimintaan	

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Haastatteluilla selvitettiin koulutettujen bike patrolien kokemuksia siitä, millaista ensiaputoimintaa bike parkeissa harjoitetaan ja miten bike patrol kurssilla saatu koulutus siihen vastaa. Lisäksi haastatteluissa selvitettiin saadun koulutuksen kehittämistarpeita. Haastatteluihin osallistui seitsemän (n=7) Suomen hiihtokeskus yhdistyksen bike patrol kursseilla koulutettua henkilöä, jotka myös aktiivisesti toimivat omilla keskuksissaan bike patroleina.

Tulokset muodostivat yhden pääluokan ”Koulutetun bike patrol -henkilöstön kokemus ensiaputoiminnasta ja siihen saadusta koulutuksesta”. Bike patrol kurssilla koulutettua henkilöstöä on vähän ja heidän roolinsa omien keskuksien ensiaputoiminnassa vaihtelee. Yläluokiksi muodostuivat bike patrolin monipuolinen toimenkuva, bike parkien ensiaputoiminnan erityispiirteet ja bike patrol kurssin kehittäminen. Taulukko 3 havainnollistaa alaluokat, joista yläluokat muodostuivat.

TAULUKKO 3. Koulutetun bike patrol henkilöstön kokemus ensiaputoiminnasta ja siihen saadusta koulutuksesta

Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
Ensiavun asiantuntijana toimiminen	Bike patrolin monipuolinen toimenkuva	Koulutetun bike patrol henkilöstön kokemus ensiaputoiminnasta ja siihen saadusta koulutuksesta
Ensiaputaitojen kouluttaminen keskusten henkilökunnalle		
Ensiavun johtaminen onnettomuuspaikalla		
Välineellisen valmiuden ylläpitäminen ja kehittäminen		
Bike patrolin pyörän hallinta		
Ensiaputaitojen kertausharjoittelu omilla bike parkeissa	Bike parkien ensiaputoiminnan erityispiirteet	
Toimintaympäristön riskianalyysiin perustuva ensiaputoiminta		
Lajikulttuurin vaikutukset onnettomuuksien tilastoitumiseen		
Vaihteleva henkilöstön määrä ja sitoutuneisuus ensiaputoimintaan		
Valmius tilannejohtamiseen	Bike patrol kurssin ensiapu- osuuden kehittäminen	
Kohdistuminen lajityypillisiin vammoihin ja onnettomuuksiin		
Todellisia olosuhteita simuloiva harjoittelu ja jatko koulutus		

Bike patrolien toimenkuvan monipuolisuus yläluokka sisälsi ensiavun asiantuntijana toimimisen, keskustusten muulle henkilökunnalle ensiavun kouluttamisen, onnettomuustilanteessa ensiavun johtamisen, välineellisen valmiuden ylläpitämisen ja bike patrolin pyörän hallinta. Suomalaisissa bike parkeissa bike patrolina toimiva henkilöstö koki, että pääosa heidän toiminnastaan on nimenomaan ensiapuun liittyvää. Tämä osaltaan korosti haastateltavien kokemusta siitä, että he toimivat omien bike parkiensä ensiavun asiantuntijoina. Bike patrolin toimenkuva vaihtelee keskuksittain, eikä sille ole tiettyä määritelmää.

“...työnjohto ottaa niin kun enemmän vastuun se siitä muusta ja me pään painotetaan enemmän siihen ensiapuun, että meillä ehkä se kääntyy just toisinpäin, että on se niinku 70% ensiapua ja sitten 30 sitten muuta.”

Bike patrolit kouluttivat ensiaputaitoja muulle bike parkeissa toimivalle henkilökunnalle. Esimerkiksi hissihenkilökunta, ratoja ylläpitävä huoltohenkilöstö tai muissa alueen palveluissa työskentelevät henkilöt osallistuvat ensiapuun tarvittaessa. Tällaisia tilanteita olivat esimerkiksi loukkaantuneiden siirrot onnettomuuspaikalta.

“Meillähän ei ole koulutettuna kun 2 bike patrolia, mutta sitten tuo rinnehenkilökunnalle piän joka vuosi siellä ensiapukoulutusta koko ajan. Vähintään kerran kaksi vuodessa pidetään sitä ensiapukoulutusta sinne ja käydään samat asiat läpi kuin patrolien kanssa.”

Onnettomuustilanteissa bike patroleilta vaadittiin tilannejohtajana toimimista. Usein onnettomuuspaikalla oli bike patrolin lisäksi muita bike parkin asiakkaita, jotka saattoivat osallistua ensiapuun. Useamman patrolin osallistuessa ensiapuun, kokeneempi tai ammattitaitua omaava patrol otti johtamisvastuun. Tilannejohtamiseen sisältyi esimerkiksi päätökset loukkaantuneen siirtämisestä, mönkijän hyödyntämisestä tai käytössä olevan henkilöstön ohjaaminen.

“... joudutaan lähtemään paikalle aina yksin. Ja se hoitotoimenpiteet/ensiapu, joudut tekemään sen maallikkona yksin, käyttäen käsillä olevaa porukkaa...Sähän niin kun joudut johtamaan tilannetta. Toimimaan niin sanotusti asiantuntijana ja tekemään siinä samalla kaiken maailman päätökset, millä sä et vaan lisää vahingoittaisi sitä ihmistä.”

“kun mulla taas on sitten muualta se vahvempi tausta...kyllä sitten niissä tilanteissa, missä mä oon ollut paikalla, ja sitten siellä on ollut muitakin (patrolleja)... niin kyllähän niinku huomaa aika selkeästi, että ne antaa mulle johtovastuun.”

Haastateltavat osallistuivat välineellisen ensiapuvalmiuden ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Muun muassa hankintapäätösten tekemiseen ja varusteiden huoltamiseen. Ensiapuvälineistön määrä koettiin riittäväksi, joskin se saattoi olla vanhaa, eikä esimerkiksi vapaaehtoisilla ollut aina tarkkaa tietoa siitä, mitä välineitä bike parkeista löytyy. Uusia ensiapuvälineitä ei välttämättä oltu opeteltu kunnolla käyttämään. Bike patrol kurssi antoi hyvät valmiudet ensiapuvälineiden käytölle, mutta niiden hallinta todellisissa olosuhteissa vaati omatoimista harjoittelamista. Laajempaa koulutusta tai terveys-

alan ammattilaistaustaa omaavilla patroleilla saattoi olla keskuksen varusteiden lisäksi omia lisävälineitä mukana. Sellaisia välineitä olivat esimerkiksi nieluputket tai henkilökohtaiset haavanhoitovälineet.

"Kurssi antaa niinku alustavat tiedot ja taidot siihen... tiedät että mikä se patja on. Sä tiedät, että miten se pumppu toimii. Suurin piirtein tiedetään, miten se ihminen sinne asetellaan... kurssilta kun pääset, niin sitten se tarvitsee omaa henkilökohtaista harjoittelua, että oot sinut niiden välineiden kanssa."

"...meillä on se laukku, jossa on semmoset normaalit ensiapukamat... että jos tulee semmoinen tilanne, että mä satun paikalle ja siellä on joku, joka tarvitsee, niin mulla on sitten siellä ekstrana vähän... nieluubeja yms... jos tarvitsee"

Polkupyörän hallinta ja ajotaidot koettiin tärkeäksi osaksi bike patrolin tehtäviä. Ilman riittäviä pyöränhallintataitoja ja ajo-osaamista haastavissa olosuhteissa ei pystytä kouluttamaan keskusten tarpeisiin soveltuvia ensiapupäivystäjiä. Riittämättömät ajotaidot saattoivat olla este sille, ettei bike patroliksi halukasta henkilöä voitu lähettää bike patrol kurssille. Bike park toiminnalle koettiin eduksi se, että keskuksiin oli löydetty ensiaputaitoisia hoitotyön ammattilaisia, jotka harrastavat maasto- ja alamäkipyöräilyä vapaa-ajallaan.

"Halukkaita on (koulutukseen), mutta sitten taas toisaalta siihen on pidetty silleen, että pitää harrastaa itsekin jo niitä lajeja mitä siinä on, että ei kannata tulla silleen tota bike patroliks jos ei itse harrasta alamäkiajoa... tai sitten vähintään niinku pitkään harrastanut MTB tai muuta missä joutuu oikeasti pyörän hallintaan käyttämään."

"Kyllä ja se on mun mielestä erittäin niinku suuri rikkaus tälle toimialalle et on saatu aktivoitua tämmöisiä ihmisiä, jotka viihtyy pyörän päällä ja sitten taas tekee työkseen sitä hommaa... Siitä hyötyy kaikki."

Bike parkien ensiaputoiminnan erityispiirteet yläluokka sisälsi ensiaputaitojen kertausharjoittelun omissa bike parkeissa, toimintaympäristön riskianalyyysiin perustuvan ensiaputoiminnan, lajikkulttuurin vaikutukset onnettomuuksien tilastoitumiseen ja vaihtelevan henkilöstön määrän ja sitoutuneisuuden ensiaputoimintaan.

Haastateltavat kokivat parantaneensa bike patrol kurssilla riittävästi ensiaputaitoja voidakseen aloittaa oman sekä bike parkiensä ensiaputoiminnan kehittämisen. Haastatteluissa tuli esiin kertaamisen tarve taitojen vahvistamiseksi ja kausittaisten erityispiirteiden muistamiseksi. Kokemukset bike parkeissa tapahtuneista pyöräilyonnettomuuksista ja ensiaputilanteista olivat vähäisiä. Kokemuksen puute ensiaputilanteista koettiin haasteena. Tilanteisiin ei ollut syntynyt rutiinia, jota ensiaputaitojen ylläpidossa vaadittaisiin. Monessa bike parkissa kertaaminen toteutettiin aina ennen kauden alkua, jotta ensiaputaidot olisivat tuoreessa muistissa.

"Niin kyllä harva EA-koulutettukaan päivittäin törmää tuommoisiin tilanteisiin."

"Kyllähän se vaatii aika paljon toistoja. Se on tietysti taas sitten se, että meidän keskuksessa ei nyt noin keskimäärin kauhean hirveästi onnettomuuksia tapahdu..."

Bike parkien ensiaputoiminnan kehittämisen pitäisi kohdistua oman keskuksen ja pyöräilytoiminnan todennäköisiin riskeihin ja vammoihin. Bike parkien haasteelliset olosuhteet vaikeuttivat ensiavun antoa onnettomuuksien sattuessa. Toimintaympäristö on luonnossa ja koostuu erilaisista maastoista ja olosuhteista, jotka voivat ajoittain olla haastavia. Oman bike parkin ratojen ja evakuointireittien tunteminen ja ennakkoon tehdyt suunnitelmat helpottivat ensiaputoimintaa. Bike patrolit tekivät itse arviota onnettomuuspaikoista ja riskeistä bike parkin alueella. Näin patrolit pyrkivät keskittämään osaamistaan oman bike parkin tyypillisiin onnettomuuksiin.

“...miksi sun pitäisi hukkunutta hoitaa siellä ...bike parkissa, kun eihän siellä ole kun rakkakiveä... Että jokainen keskus itse tekisi sitä riskianalyysiä siitä jatkuvasti... kysyttäisiin aina itseltä ja pidettäisiin sitten se tilanne siinä, että sä pystyt reagoimaan siihen mitä sulle tulee vastaan.”

“Ehdottomasti näiden vaikeiden paikkojen, niinku vaikeilla reittien lokaatioihin, että miten se potilas, jos siellä sattuu jotain, niin miten se saadaan pois sieltä? Joka keskuksen pitäisi ehdottomasti treenata sitä.”

Lajissa vallitsi vahvasti sellaiset asenteet ja kulttuuri, että tapaturman tai onnettomuuden sattuessa ei kehdeta pyytää apua ja tilanteesta tulisi kyetä selviytymään itsenäisesti. Kaatumisten seurauksena saatuja vammoja pyrittiin jopa peittelemään. Suurin osa lajin harrastajista on edelleen selvästi kokeneita pyöräilijöitä, jotka tiedostavat lajin riskit. Harrastajakunnasta puuttuu nuoret lapset ja aloittelijat, jotka uskaltavat myöntää virheet. Bike parkeissa tapahtuvista onnettomuuksista Suomessa on vain vähän tietoa saatavilla ja on hankala tilastollisesti sanoa, millaisia onnettomuuksia niissä eniten sattuu ja millaisiin onnettomuuksiin bike patroleiden tulisi varautua. Bike patrolien aktiivinen läsnäolo asiakkaiden keskuudessa kuitenkin paransi onnettomuuksien tilastoitumista. Haastateltavat ohjasivat asiakkaita kertomaan mahdollisista onnettomuuksista ja vaaratilanteista esimerkiksi taukopaikoilla. Patrolit kohtasivat onnettomuuksia myös sattumalta liikkeussaan itse keskuksen alueella. Aktiivisella läsnäololla asiakkaat tulivat tietoisiksi bike patrolien olemassaolosta.

“...tää on siis ihan niin kun iso ongelma siinä sitten, kun meillä ei ole tilastoa siitä, että paljon niitä sattuu, niin silloinhan me ei pystytä myöskään varautumaan niihin ihan samalla lailla.”

“...mä väitän, että siinä on sitä vanhan liiton meininkiä. Silloin, kun itse oon aloittanut laskettelemaan niin silloinhan, kun teloitti itsensä, niin nuoltiin haavat ja mönkittiin sinne navetan taakse häpeämään...on vielä aika kova sankari kultti tuossa pyöräilymaailmassa olemassa... Me ollaan sen verran vetomiehiä vielä kaikki siellä, että ei siten suostuta myöntämään, että itselle napsahti...”

“Harvemmin tulee sitten meille asti edes tieto. Huomataan vaan siellä, kun joku paikalle itseensä ja katotaan ja käydään kysymässä, tarvitseeko apua, että putsailevat paikkoja ja kärsivät itse”

Haastatteluissa nousi esiin eroavaisuudet bike parkien välillä ja siinä, kuinka aktiivisesti bike patrolit ensiapupäivystystä toteuttivat. Eroja oli myös siinä, kuuluiko bike parkien palkattuun henkilöstöön

koulutettuja bike patroleita, vai oliko toiminta vapaaehtoisten bike patroleiden varassa, jolloin ensiapupäivystystä ei välttämättä ollut jokaisena päivänä.

”Ei ole joka päivä päivystystä... ja eikä ole mitään päivystysvelvollisuutta, että jokainen on silloin, kun sattuu olla paikalla. Kuitenkin lähestulkoon joka päivä kyllä.”

”Riippuu hyvin paljon päivästä. Meillä on niitä, jotka on niinku palkkalistoilla olevia patrolleja ja sitten löytyy vapaaehtosii. Palkollisia vähintään yksi per päivä ja silloin kun vapaaehtoiset on paikalla, niin hyvässä tapauksessa voi olla kahta kolme yhtä aikaa...”

Bike patrol kurssin ensiapuosuuden kehittäminen yläluokka sisälsi valmiuden tilannejohtamiseen, ensiapukoulutuksen kohdistamisen lajityypillisiin vammoihin ja todellisia olosuhteita simuloivan harjoittelun ja jatkokoulutuksen. Kurssissa koettiin olevan kehitettävää, vaikka haastateltaville ei ollut tullut tilanteita, joista kurssilla saaduilla taidoilla ei olisi selvitty.

Erityisesti ensiaputilanteiden johtamisen haastateltavat kokivat sellaiseksi teemaksi, jota keskuksissa tulee vastaan ensiaputilanteiden yhteydessä, mutta omat valmiudet siihen he kokivat puutteellisiksi. Myös patroleiden erot valmiudessa johtaa ensiaputilannetta korostuivat.

”kyllähän niinku huomaa aika selkeästi, että ne antaa mulle johtovastuun. Että ne tekee tilaa sitten, ja varmaan ihan tyytyväisiä sitten, että mä oon siinä paikalla, koska totta kai mulla on nyt niin hirveän rutiini hoitaa noita.”

”Se tilannejohtaminen on ehkä sellainen mitä sinne voisi enemmän tuoda, eli semmoinen ...se on vaikea asia niinku tavallaan opettaa ja ja tuoda. Mutta mutta ehkä niinku työkaluja sen omaehtoiseen kehittämiseen.”

Bike patrol kurssin ensiapuosuuden tulisi painottua tulevaisuudessa kaikista yleisimpiin bike parkeissa tapahtuviin vammoihin. Yleisimpiä vammoja oli olkapään luksaatio, solisluun murtuma, nilkan nyrjähdys ja verenvuodot. Yleisin hoito oli haavan tai ruhjeen puhdistamista ja suojaamista. Päähän kohdistuneiden iskujen jälkeinen potilaan tilan arviointi koettiin haastavaksi. Loukkaantuneen rankavamman tukemiseen oli varauduttu hyvin.

Mallia ensiapukoulutukseen haluttiin talven ensiapupäivystäjien koulutuksesta, jossa keskityttiin vain rinnealueella tapahtuvien yleisimpien vammojen hoitoon. Nykyiset vaatimukset bike patrol kurssille pääsemiseksi oli Suomen punaisen ristin tarjoamat EA1 ja EA2 kurssit, tai muulla tavoin hankittu osaaminen, esimerkiksi sairaanhoitajan koulutus. Tämä koettiin hyväksi kriteeriksi kurssille pääsemiseen, mutta ei sellaisinaan riittäviksi kattamaan bike patrolin ensiaputaitojen koulutuksen.

”että menee johonkin tota SPR:n EA kakkoskurssille sille niin ei siinä ihan sitä kuvaa saa, että miten se massa liikkuu tuolla mäessä sitten että.”

”tuonne talvitoiminnalle tehtiin rinne ensiapu, joka korvaa käytännössä EA kakkosen kokonaisuudessaan se tehtiin ihan täysin niinku siihen rinteisiin liittyen koko ensiapu

systeemi... kaikki tykkää jotka siinä on käynyt sen, että siinä niinku oikeasti panostetaan että otettiin siihenkin semmoinen 10 eniten tapahtunutta rinneturmaa tai rinnevammatyyppejä”

Ensiaputaitoja tulisi harjoitella mahdollisimman todellisissa olosuhteissa simuloiden oikean potilaan hoitoa. Näin toiminnan haasteet ymmärrettäisiin ennen keskuksissa päivystämistä. Monet kokivat haasteeksi esimerkiksi epätasaisella alustalla potilaan tukemisen tyhjiöpatjalle, sillä yleensä harjoitukset oli toteutettu luokkaolosuhteissa. Haastatellut toivoivat ensiavun jatkokurssia ja ensiaputaitojen ohjattua kertaamista, koska bike patrol kurssi oli melko lyhyt. Kurssien ensiapukouluttajat koettiin ammattitaitoisiksi ja heidän kokemustansa ensiavusta, sekä muualta työelämästä voitaisiin hyödyntää simulaatioharjoittelussa.

”Ja sitä on ihan turhaa toistoja luokkahuoneen lattialla jakaa... Sehän on yleensä siellä kuusen perseessä jossain semmoisessa käsittämättömässä sikiöasennossa, mitä et ymmärrä miten se on siihen päätynyt, niin sitten kun sieltä sen näppäilet siihen patjalle ilman isompia liikutteluja ja niin siinä vaiheessa sitten tiedätte, että mitä se homma on.”

”Siellä on kumminkin kouluttajina semmoiset, jotka on nähnyt ja kokenut asioita niin voitaisiin vieläkin mennä skenaario pohjaseen harjoitteluun ja enemmän mennä simulaation kautta. Niin sitä kautta hakee sitä oppia niille ihmisille, jotka sinne kurssille tulee.”

7 POHDINTA

7.1 Tulosten tarkastelu

Tutkimuksen tulosten mukaan bike patrolien kokemus toimenkuvastaan ensiavun osalta bike parkeissa oli monipuolinen. Pääosa toiminnasta liittyi ensiapuun, mutta toimenkuva sisälsi muitakin tehtäviä, kuten ajoreittien ylläpitoa ja kunnostusta. Toimenkuvan keskittyessä ensiapuun bike patrolit toimivat omien bike parkien ensiavun asiantuntijoina. Lisäksi bike patrolit kouluttivat ensiaputaitoja bike parkeissa muulle henkilökunnalle. Näin he pääsivät hyödyntämään bike patrol kurssilta, tai muualta hankittua ensiavun osaamista ja samalla pystyivät itsekkin kertaamaan ensiaputaitoja. Bike parkeissa ei välttämättä ollut jokaisena aukiolopäivänä bike patrolia päivystämässä, joten onkin tärkeää, että myös keskusten muu henkilökunta on saanut ensiapukoulutusta. Norjalaisessa tutkimuksessa (Bakke, Steinvik, Eidissen, Gilbert & Wisborg 2015) todettiin, että ensiapu oli laadukkaampaa, kun sitä antoi ensiapukoulutusta saanut henkilö. Bike patrolien muulle bike parkin henkilökunnalle antaman ensiapukoulutuksen laatua on hankala arvioida, mutta Suomen Punainen Risti on laatinut suositukset esimerkiksi harrastuspiirien ja työpaikkojen ensiavun kouluttajien pohjakoulutusvaatimuksista. Niissä todetaan, että ensiavun kouluttajan suositellaan olevan terveydenhuollon laillistettu ammattihenkilö (SPR:n ensiavun ja terveystoiminnan asiantuntijaryhmä 2022).

Ensiapuvälineiden hallinta ja ylläpito oli keskeinen osa bike patrolien toimenkuvaa ensiaputoiminnassa. Vaihtelevuutta keskuksittain oli siinä, kuinka paljon ja minkä ikäistä ensiapuvälineistöä oli saatavilla. Usein ensiapuvälineistö oli samaa, jota käytettiin myös talvisin laskettelijoiden ensiapuun. Keskuksissa oli määritettynä ensiavun antoon erillinen huonetila, joka sijaitsi yleensä rinteiden ylä- tai ala-asemalla. Työsuojeluhallinto on laatinut ohjeistukset työpaikkojen ensiapuvarustukselle sen mukaan, kuinka todennäköinen tapaturmariski eri työpaikoilla on. Vaikka bike patrol toiminta onkin usein vapaaehtoisuuteen perustuvaa, bike parkien tulisi pohtia oman ensiapuvälineistön riittävyttä. Ensiapuvälineistön ylläpitoon on kehitetty tarkistuslistoja, joiden mukaan välineistö voidaan säännöllisesti tarkistaa. Myös ensiapuvälineistön ja ensiaputilojen näkyvä merkintä keskuksissa olisi tärkeää niiden löytämiseksi. (Työsuojelu.fi julkaisuaika tuntematon)

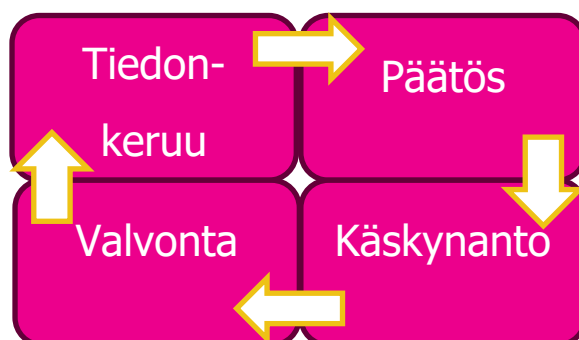
Bike parkien ensiaputoimintaan vaikuttaa vahvasti keskuksen erityispiirteet. Ensiaputaitoja ja esimerkiksi potilaiden evakuoimista tulisi harjoitella juuri omissa keskuksissa, sillä maastot, reitit ja rinteiden vaativuudet vaihtelevat keskuksittain. Myös mahdollinen lisäapu, kuten ensihoito tai pelastustoimi tulisi kyetä ohjaamaan omassa keskuksessa onnettomuuspaikalle olosuhteet ja maaston reitit huomioiden.

Haasteeksi keskusten ensiaputoiminnan kehittämiseksi koettiin se, että onnettomuuksien määrä oli vähäistä ja kaikki onnettomuudet eivät tilastoituneet. Onnettomuuksien vähäinen määrä aiheutti sen, ettei rutiinia ensiaputilanteisiin päässyt syntymään, mikä puolestaan korostaa tarvetta ensiaputaitojen säännölliselle harjoittelulle. Syynä onnettomuuksien huonolle tilastoitumiselle haastateltavat pitivät sitä, että lajissa vallitsee sellainen asenne ilmapiiri, jossa tapahtuneita vahinkoja ei haluta myöntää ja vammoja peitellään. Olisi kuitenkin tärkeää, että keskuksissa tapahtuneista vammoista saataisiin tietoa, jotta voitaisiin paremmin arvioida, mikä johti vamman syntyyn ja miten vammoja

kyettäisiin mahdollisesti ehkäisemään. Vammojen ehkäisemiseksi tulisikin ymmärtää ja tunnistaa niiden syntymekanismit ja riskitekijät. Monet liikunnan aiheuttamista vammoista kyettäisiin ehkäisemään, jos niihin johtaviin syihin kiinnitettäisiin tarpeeksi huomiota (Leppänen & Pasanen 2015, 5–6). Syitä sille, miksi urheiluvammoja peitellään, voidaan tarkastella esimerkiksi jääkiekosta. Jo nuorena opittu malli, ettei omia heikkouksia ole hyväksyttävää tuoda esiin, tai ettei anneta itsestä heikkoa kuvaa muiden silmissä, on yksi syy sille, miksi esimerkiksi aivotärähdyksistä ei aina kerrota kenellekään. Aivotärähdyistä saatetaan haluta peitellä, ettei saada mainetta päävammalle altistuneena urheilijana ja vammojen ajatellaan kuuluvan osaksi lajia. Myös aivotärähdyksen vakavuutta ja niistä seuraavia muutoksia aivoissa ei ehkä ymmärretä riittävän hyvin. Samaa ilmiötä voidaan ajatella olevan havaittavissa myös muissa kontakti- ja extreme-lajeissa, kuten maastopyöräilyssä. (Pirttikoski 2015.)

Vammojen paranemisen ja kuntoutumisen kannalta olennaista olisi, että sattuneista vammoista ilmoitettaisiin jo tapahtumapaikalla, jotta ensiapu saataisiin aloitettua varhaisessa vaiheessa. Mitä tehokkaammin vamman aiheuttamia vaurioita saadaan lievitettyä, sitä vähäisemmäksi lopulliset haitat jäävät. (Hänninen 2015, 8–9.)

Tulosten mukaan suomalaiset bike patrolit olivat pääosin tyytyväisiä bike patrol kurssilta saamaansa ensiapukoulutukseen. Merkittävimmät kehittämissideat koskivat tilannejohtamista ja soveltavaa harjoittelua. Keskusteluissa nousi esiin tarve bike patroleille suunnatulle jatkokurssille, jolla voitaisiin tilannejohtamista ja ensiaputaitoja harjoitella keskittyen simuloituihin onnettomuuksiin. Merkittävimmiksi johtamistilanteiksi koettiin onnettomuuden hetkellä tehtävät nopeat päätökset, mutta haasteena oli ensiaputilanteiden vähyydestä johtuva kokemuksen puute toiminnasta todellisissa tilanteissa ja olosuhteissa. Äkillisissä tilanteissa johtajan päätöksiä ohjaavat vajavaiset tiedot ja päätösten tekeminen vaatii tästä syntyvän epämukavuuden sietokykyä. Suomen punaisen ristin oppaassa (Strömman, Kuitunen, Unhola & Hirvonen 2018) tuodaan esiin, että vapaaehtoistoiminnassa johtajuuden ottaa usein sama henkilö tilanteesta toiseen, mikä ei ole toivottavaa, sillä johtajuuteen oppii ainoastaan johtamalla. Johtamisen helpottamiseksi oppaassa esitetään nelikenttään jaettu johtamisen rakenne (KUVA 1). Johtamisen olisi hyvä mukailla samaa rakennetta kiireellisissä ja kiireettömissä tilanteissa. Näin harjaantuessaan johtamisessa kukin toimija saa muodostettua osaamista ja rutineja tilannejohtajana. Tämän kaltaiset työkalut voisivat tukea myös bike patrolien toimintaa.'

KUVA 1. Johtamisen prosessi Suomen Punaisen Ristin opasta ensiapuryhmille mukaillen (Strömman, Kuitunen, Unhola & Hirvonen 2018)

Simulaatioharjoittelu on yleistä terveydenhuollon koulutuksissa ja se mahdollistaa turvallisesti käytännön taitojen harjoittelun. Tärkeää simulaatiokoulutuksen onnistumisen kannalta on kouluttajien riittävä ammattitaito ja koulutettavien sopiva lähtötaso suhteessa koulutettaviin taitoihin. (Niemi-Murola & Tommila 2022). Bike patrol kurssin kouluttajia pidettiin ammattitaitoisina, koska heillä oli kokemusta työelämästä ja osaamista vammaopotilaiden hoidosta. Haastateltavien luottamus kouluttajien ammattitaitoon oli syntynyt kurssilaisille ensiaputaitoja harjoiteltaessa. Kouluttajilla oli pääasiassa jokin laillistettu terveydenhoitoalan ammattitutkinto, jota myös SPR suosittelee ensiapukouluttajilla olevan (SPR:n ensiavun ja terveystoiminnan asiantuntijaryhmä 2022). Vähäisten ensiaputilanteiden vuoksi koulutetun bike patrolin toimintavarmuutta ja kokemusta tilannejohtajana jatkokurssi simulaatioineen tukisi merkittävästi.

7.2 Eettisyys

Tutkimusetiikka tarkoittaa hyväksytyjä toimintamalleja tutkijan suhteessa tutkittaviin ja muihin tutkijoihin sekä aikaisempaan tietoon ja tutkimuksiin. Lisäksi oikeiden toimintatapojen edistäminen, eettisesti vastuullisesti toimiminen ja epärehellisen toiminnan ja loukkausten tunnistaminen ja torjuminen sisältyvät tutkimusetiikkaan. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012.)

Tutkimustyön tulee olla eettistä ja noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä. Tutkimusryhmän tehtävä on varmistua siitä, että tutkimus noudattaa hyvän tutkimuksen käytänteitä, avoimuutta ja annettuja ohjeita. Käytännössä tämä tarkoittaa aineiston, havaintojen ja oman tutkimuksen analysoimista ja oikeellista raportoimista. Suomessa ohjeen hyvästä tieteellisestä käytännöstä on antanut Tutkimuseettinen neuvottelukunta verkko julkaisussaan. (Vilka 2021, 37–38.)

Tässä opinnäytetyössä tutkimusaineiston keruu, tutkimusmenetelmät ja tutkimuksen toteutus sekä raportointi noudattivat Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeistusta. Tutkimusryhmä noudatti rehellisyyttä ja tarkkuutta aineistoa kerätessään ja raportoidessaan. Tutkimukseen osallistuville kerrottiin sen perustuvan vapaaehtoisuuteen ja mahdollisuudesta kieltäytyä tutkimuksesta missä tahansa tutkimuksen vaiheessa. Tutkimuksen tuloksia raportoidessa haastateltavien vastaukset anonymisoidiin siten, ettei vastaajaa tai vastaajan edustamaa bike parkia voida yksilöidä. Anonymisointi toteutettiin aineiston käsittelyn vaiheessa, jossa alkuperäisistä ilmauksista muodostettiin pelkistettyjä ilmauksia. Anonymisoinnista kerrottiin haastateltaville ennen haastattelun aloittamista. Tutkimukseen osallistuville toimitettiin tutkimuksen tietosuojaseloste, josta selviää aineiston säilyttämisen kesto ja tarkoitus. Tutkimusaineisto ja haastattelutallenteet poistetaan tutkimuksen raportin valmistuttua. Aikaisempaan tutkimusaineistoon ja teoriatietoon viitattaessa opinnäytetyössä on noudatettu huolellisuutta ja toteutuksessa Savonia AMK:n raportointiohjetta.

7.3 Luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta parantaa tutkimusmenetelmän soveltuvuus tutkimusongelman selvittämiseen, laadukas tutkimusprosessin kuvaus, johdonmukaisesti ja hyvin dokumentoitu tutkimuksen toteutus ja laadukas arvio tutkimuksen tuloksista ja tutkijan toiminnasta prosessin aikana. Luotettavuutta lisää tutkijan kyky tunnistaa itsensä tuloksiin vaikuttavana tekijänä. (Altio & Puusa 2020, 171–173.)

Bike patrol toiminnan ollessa uutta ja siitä saatujen kokemusten ja tilastotiedon ollessa vähäistä oli teemahaastattelu ja laadullinen aineiston analyysi soveltuva tapa toteuttaa tutkimus. Opinnäytetyön tilaaja kertoi tutkimuksen suunnitteluvaiheessa, että bike parkeissa tapahtuvista ensiaputilanteista on vähän tilastoitua tietoa. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää koulutetun henkilöstön kokemuksia toteuttamastaan ensiaputoiminnasta ja siihen saadun koulutuksen riittävydestä. Menetelmän valinta oli tästä syystä perusteltu. Haastatteluilla saatiin runsaasti tietoa, mutta todennäköisesti myös suuri määrä asioita ei tullut haastatteluissa esille. Bike patrol on toimintona moninainen, joten lisää tutkimukselle on tarvetta.

Tutkimuksen edetessä tutkijat kehittyivät haastattelemisessa, joka parantaa tutkimuksen luotettavuutta. Ensimmäisissä haastatteluissa tutkijoilla ei ollut vielä koemusta, kuinka ohjata teemahaastattelua tutkimuksen aiheeseen. Haastattelujen teemojen ja tavoitteiden esittely muuttui haastattelukertojen lisääntyessä selkeämmiksi myös haastateltaville, jolloin haastattelujen sisältö kohdistui tutkimusongelmaan tehokkaammin. Tässä tutkimuksessa haastattelut olivat vapaita keskustelutilanteita. Mitä vapaampia haastattelutilanteet ovat, sitä enemmän haastattelijan asema suhteessa haastateltavaan vahvistuu, jolloin riski haastattelijan ennakoasenteiden tai aikaisemmista haastatteluista muodostuneiden mielikuvien vaikuttamisesta haastattelujen sisältöön kasvaa (Altio & Puusa 2020). Toisaalta tutkimuksen tuloksissa tehtiin havainto bike parkien harrastajakuntaan liittyvästä ilmiöstä, jossa ensiapua vaativia tilanteita peiteltiin. Haastattelujen keskusteleva ilmapiiri antoi haastateltaville mahdollisuuden tuoda esiin havaintoja, joita tutkija ei osannut kysyä.

Tutkimuksen luotettavuutta olisi voitu parantaa kontaktoimalla haastateltavat uudelleen aineiston pelkistämisen jälkeen. Esittelemällä haastateltaville ilmaisuista tehdyt pelkistykset, olisi tutkimusryhmä voinut varmistua tekemiensä tulkintojen säilyttävän haastateltavan tarkoittaman sisällön. Sisällönanalyysin eteneminen ja tapa, jolla pelkistäminen on toteutettu, esiteltiin tutkimusraportissa, joka vahvistaa tutkimuksen luotettavuutta. Alkuperäisistä ilmauksista tehtyjen sitaattien esittely lisää tutkimuksen läpinäkyvyyttä. (Altio & Puusa 2020.)

Aineistossa saman tuloksen esiintyminen toistuvasti, eli saturoituminen on merkki tutkimusaineiston määrällisestä riittävydestä ilmiön todentamiseen (Altio & Puusa 2020). Tässä tutkimuksessa saturoitumista ilmaantui erityisesti bike parkeissa kohdattujen onnettomuuksien laadussa, ensiaputilanteiden tilastoitumisen haasteissa ja ensiaputilanteessa tarvittavan johtamistaidon tarpeessa. Tutkimukseen osallistui vain 7 haastateltavaa, joista osa edusti samaa bike parkia. Saturoitumisen vahvistamiseksi haastattelukutsut olisi voitu lähettää systemaattisesti eri keskuksiin. Osoittautui kuitenkin, että rekrytointi haastatteluihin onnistui paremmin jo haastateltujen bike parkeista, kuin kontaktoimalla uuden bike parkin henkilöstöä. Kaikkiin haastattelupyyntöihin ei saatu vastauksia.

Tutkimuksen edetessä aineisto tiivistyi useaan kertaan, jolloin tietosisällön osuus tiivistyi. Tämän ansiosta tehtyjen havaintojen yhteydet lähenivät ja tutkimusryhmä sai muodostettua selkeämmän kuvan heille kerrotuista kokemuksista. Riski aineistoa tiivistäessä on virheellisten yleistysten ja päätelmien tekeminen asiayhteyksien välillä. Tutkijatriangulaatio eli useamman tutkijan osallistuminen tutkimuksen toteutukseen ehkäisee tämän kaltaista tulosten vääristymistä ja vahvistaa laadullisen tutkimuksen luotettavuutta (Altio & Puusa 2020). Tutkimusryhmään kuului kaksi henkilöä, jolloin tutkijat pystyivät arvioimaan toistensa tekemiä tulkintoja ja vahvistamaan niiden oikeellisuutta. Näkökulmien

erilaisuus mahdollistaa myös kriittisen arvioinnin tutkimusryhmän sisällä. Toinen tutkimusryhmän jäsenistä on ollut työsuhteessa 12 vuoden ajan SHKY:n alaisessa hiihtokeskuksessa, jossa myös bike park ja bike patrol toimintaa harjoitetaan. Tämä on osaltaan saattanut ohjata ajattelua ja analyysiä. Toisella jäsenistä ei ollut aikaisempaa kokemusta bike park tai bike patrol toiminasta, jolloin kriittisellä keskustelulla tutkimustulosten ohjautumista saatiin vähennettyä.

Tutkimuksen luotettavuutta voi heikentää toisen tutkimusryhmän jäsenen sidoksisuus tilaaja organisaatioon. Tutkija kuitenkin on koko tutkimuksen ajan tunnistanut oman asemansa ja sidoksisuudet on tuotu myös haastateltavien tietoon haastatteluiden yhteydessä. Toisaalta tutkijan tutustuminen tutkittavaan ilmiöön ja ympäristöön parantaa tutkimuksen toteutuksen koherenssia eli yhdenmukaisuutta (Altio & Puusa 2020). Aikaisempi sidoksisuus paransi tutkimusryhmän ymmärrystä siitä, millaisesta kontekstista haastateltavien vastaukset tulevat ja ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä ja helppotti aikaisempaan teoriataustaan tutustumista.

7.4 Ammatillinen kasvu

Tutkimuksen tekeminen oli kokonaisuudessaan opettavainen ja mielenkiintoinen prosessi. Aihe oli ajankohtainen bike parkien viime vuosien kehittymisen ja maastopyöräilyn suosion kasvun seurauksena. Oli myös mielenkiintoista tutustua keskuksissa järjestettävään ensiaputoimintaan ja onnettomuuksiin varautumiseen. Tutkittua tietoa bike park ja bike patrol toiminnasta suomen kielellä ei juuri löydy, joten tutkimuksen aihe koettiin merkitykselliseksi. Kansainvälisiin tutkimuksiin tutustuminen ja aiheesta löytyvää tietoa ulkomailta oli mielenkiintoista etsiä ja hyödyntää tutkimustyön eri vaiheissa.

Tutustuimme laadullisen tutkimuksen menetelmiin ennen tutkimustyötä ja oppineet siitä lisää koko prosessin ajan tehdessämme tutkimustyötä ensimmäistä kertaa. Opimme arvioimaan omaa tutkimustyötä eettisyyden ja luotettavuuden näkökulmista. Työn eri vaiheissa saamamme ohjaajan palaute auttoi meitä ymmärtämään tutkimustyön periaatteita ja tutkimuksen etenemistä. Saatu palaute selkeytti omaa prosessiamme sen eri vaiheissa. Koemme nyt ymmärtävämmä paremmin laadullisen tutkimustyön eri vaiheita ja ymmärrämme, mitä voisimme tehdä paremmin laadullista tutkimusta tehdessä. Esimerkiksi aineiston keruussa haastattelutilanteet olisivat voineet olla tarkemmin ohjattuja tutkimuskysymysten näkökulmasta. Ryhmätyö tutkimustyötä tekevien välillä oli saumatonta.

Tutkimusprosessi kehitti kykyämme arvioida lähteiden ja eri tutkimusten luotettavuutta. Prosessi kehitti myös kykyämme tehdä tieteellistä tutkimusta, ja tämä on tukenut ammatillista kasvuamme koko prosessin ajan. Tutkimuksen tulokset kertovat, että bike patrol toimintaa suomessa voidaan kehittää ensiavun näkökulmasta hyvinkin monipuolisesti. Tuloksista huomaa myös sen, kuinka monipuolinen bike patroleiden toimenkuva on esimerkiksi rinnerurvallisuuteen ja ensiapuun liittyen.

Tutkimusryhmän jäsenten ammattiosaamista ensihoitajina tutkimustyö auttaa siten, että nykyisin Suomessa toimivien bike parkien ensiapuhenkilöstö on aktiivista ja kykenee auttamaan myös ensihoitajia eri tilanteissa. Myös tieto siitä, että keskuksissa päivystää bike patroleita aktiivisesti on hyödyllinen, sillä he kykenevät aloittamaan potilaan ensiavun jo hyvin varhaisessa vaiheessa. Savonia Ammattikorkeakoulun Ensihoitajan tutkinto-ohjelman osaamistavoitteiden mukaisesti olemme oppi-

neet toteuttamaan tutkimus- ja kehittämishankkeita soveltaen alan olemassa olevaa tietoa ja menetelmiä (Savonia julkaisuaika tuntematon). Eryteisesti tässä tutkimusprosessissa harjaannuimme laadullisen tutkimuksen toteutuksessa.

7.5 Johtopäätökset

Tutkimuksen mukaan bike patroleiden toimenkuva ensiavun osalta on monipuolinen ja heidän saamansa koulutuksen bike patrol kurssilla tulee vastata näitä tarpeita. Myös mahdollisuus ensiaputaitojen säilyttämiseen ja kehittämiseen on turvattava kertausharjoittelulla ja mahdollisuudella jatkokoulutusta.

Tutkimustyön tuloksia voidaan hyödyntää Suomessa toimivien bike parkien ensiaputoimintaa suunniteltaessa ja kehitettäessä. Esiin nousseita tuloksia esimerkiksi bike patrolien toimenkuvasta voidaan hyödyntää bike patrol kurssin suunnittelussa ja toteutuksessa. Jokainen bike park määrittää itse, millä tavoin ensiapupäivystys ja bike patrol toiminta alueellaan järjestetään. Tämä työ auttaa hahmottamaan, millaisia kokemuksia tähän asti toimineesta bike patrol toiminnasta on Suomessa bike parkeissa saatu.

Tutkimusaiheeseen liittyy hyviä mahdollisuuksia jatkotutkimusaiheille. Ilmiö lajikulttuurista ja siihen kuuluvasta onnettomuuksien peittelystä kiinnosti tutkimusryhmää ja olisi sellaisenaan aihe, jota voisi tutkia eri urheilulajeissa. Myös tilastoituneiden vammojen ja onnettomuuksien ja niihin johtaneiden syiden tutkiminen tulevaisuudessa olisi tarpeellista.

LÄHTEET

- Aaltio, Iris & Puusa, Anu 2020. Mitä laadullisen tutkimuksen arvioinnissa tulisi ottaa huomioon? Teoksessa Puusa, Anu & Juuti, Pauli Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus Oy. Viitattu 31.3.2024.
- Ansari, Majid, Nourian, Ruhollah & Khodae, Morteza 2017. Mountain Biking Injuries. *Current Sports Medicine Reports* 16(6), 404–412. doi: 10.1249/JSR.0000000000000429. Viitattu 10.4.2023.
- Ashwell, Zachary, Pat McKay, Mary, Brubacher, Jeffery R & Gareau, Annie 2012. The epidemiology of mountain bike park injuries at the Whistler Bike Park, British Columbia (BC), Canada. *Wilderness & Environmental Medicine* 23(2), 140–145. [https://doi: 10.1016/j.wem.2012.02.002](https://doi.org/10.1016/j.wem.2012.02.002). Viitattu 6.4.2023.
- Bakke, Steinvik, Eidissen, Gilbert & Wisborg 2015. Bystander first aid in trauma – prevalence and quality: a prospective observational study. *Acta Anesthesiologica Scandinavica* 59(9), 1187–1193. <https://doi-org.ezproxy.savonia.fi/10.1111/aas.12561>. Viitattu 24.5.2023.
- Elo, Satu, Kajula, Outi, Tohmola, Anniina & Kääriäinen, Maria 2022. Laadullisen sisällönanalyysin vaiheet ja eteneminen. *Hoitotiede* 34(4), 215–225. Viitattu 20.6.2023.
- Hyvärinen, Matti, Suoninen, Eero & Vuori, Jaana julkaisuaika tuntematon. Laadullinen sisältöanalyysi. Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Verkkójulkaisu. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-aineistot/haastattelut/>. Viitattu 25.5.2023.
- Hänninen, Joonas, Koski, Antti, Lahelma, Joonas & Nordquist, Hilla 2022. Tapahtumaensiapu keventää ensihoidon kuormitusta. *Lääkärilehti* 77(37–38), 1524–1525. Viitattu 27.5.2023.
- Hänninen, Timo 2015. Terveysliikunta-aiheet. Liikkeellä turvallisesti, Akuutin liikuntavamman ensiapu 8–9. <https://ukkinstituutti.fi/wp-content/uploads/2020/10/2015-Liikkeella%CC%88-turvallisesti.pdf>. Viitattu 3.4.2024
- Kronisch, Robert, Pfeiffer, Ronald, Chow, Tony & Hummel, Christopher 2002. Gender differences in acute mountain bike racing injuries. *Clinical Journal of Sport Medicine* 12(3), 158–164. [https://doi: 10.1097/00042752-200205000-00003](https://doi.org/10.1097/00042752-200205000-00003). Viitattu 27.5.2023.
- Kuula-Luumi, Arja julkaisuaika tuntematon. Tutkimusetiikka - Tutkimuslupa, suostumus, informointi ja tietosuojat. Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Verkkójulkaisu. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/>. Viitattu 4.4.2023.
- Leppänen, Mari & Pasanen, Kati 2015. Terveysliikunta-aiheet. Liikkeellä turvallisesti, Liikuntavammojen ehkäisy 5–6. <https://ukkinstituutti.fi/wp-content/uploads/2020/10/2015-Liikkeella%CC%88-turvallisesti.pdf>. Viitattu 3.4.2024.
- Lintu, Niina, Mattila, Matti A.K, Holopainen, Jaana, Seppälä, Salla, Hänninen Osmo & Koivunen, Mari 2003. Potilaan suojaaminen hypotermialta ensihoidossa. *Lääkärilehti* 14(58), 1643–1647. <https://www.laakarilehti.fi/tieteessa/alkuperaistutkimukset/potilaan-suojaaminen-hypotermialta-ensihoidossa/#reference-10>. Viitattu 27.5.2023.
- Lääketieteen sanasto 2016. Duodecim Terveyskirjasto. Verkkójulkaisu. <https://www.terveyskirjasto.fi/ltt00713/ensiapu?q=ensiapu>. Viitattu 3.4.2023.
- Meeuwisse, Willem, Tyreman, Hugh, Hagel, Brent & Emery, Carolyn 2007. A Dynamic Model of Etiology in Sport Injury: The Recursive Nature of Risk and Causation. *Clinical Journal of Sport Medicine* 17(3), 215–219. [https://doi: 10.1097/JSM.0b013e3180592a48](https://doi.org/10.1097/JSM.0b013e3180592a48). Viitattu 11.4.2024.
- Mikkola, Virpi 2024. Suomen Hiihtokeskusyhdistys. Haastattelu. Viitattu 15.4.2024

Niemi-Murola, Leila & Tommila Miretta 2022. Täysimittainen simulaatioharjoittelu terveydenhuollon erityistilanteiden käyttöönoton tukena. *Duodecim* 138(18), 1589–1594. <https://www-duodecimlehti-fi.ezproxy.savonia.fi/xmedia/duo/duo17008.pdf> Viitattu 4.4.2024.

Orsi, Chiara, Ferraro, Ottavia, Montomoli Cristina, Otte, Dietmar & Morandi, Anna 2014. Alcohol consumption, helmet use and head trauma in cycling collisions in Germany. *Accident Analysis and Prevention* 65, 97–104. <https://doi: 10.1016/j.aap.2013.12.019>. Viitattu 8.4.2023.

Parkkari, Jari, Kannus, Pekka & Fogelholm, Mikael 2000. Liikuntavammat - suurin tapaturmaluokka Suomessa. *Duodecim. Suomen Lääkärilehti* 59(41), 3889–3895. <https://www.kaypahoito.fi/sll21995>. Viitattu 11.4.2024.

Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto 2017. Opas yleisötapahtuman pelastussuunnitelman laadintaan. Pdf- tiedosto. Julkaisuaika tuntematon. <https://www.pelastuslaitokset.fi/sites/default/files/2020-03/Opas-yleistapahtuman-pelastussuunnitelman-laadintaan-2017.pdf>. Viitattu 25.5.2023.

Pelastuslaki 2011/379. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110379#L2P3>. Viitattu 3.4.2023.

Pirttikoski, Iita 2015. NHL:n vaarallinen peli, päävammojen peittely – ”Heikkoutta ei halua näyttää”. *Yle Urheilu* 29.4.2015. <https://yle.fi/a/3-7947406>. Viitattu 3.4.2024.

Puusa, Anu & Juuti, Pauli 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Tallinna: Gaudamus. Viitattu 3.4.2023.

Ruusuvuori Johanna & Nikander Pirjo 2017. Teoksessa Hyvärinen, Matti, Nikander, Pirjo & Ruusuvuori Pirjo Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino. Viitattu 9.4.2024.

Saarelma, Osmo 2022. Hypotermia (ruumiinlämmön lasku). *Terveyskirjasto. Lääkärikirja Duodecim. Verkkokirja*. <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00223>. Viitattu 26.5.2023.

Sappee Bike Park 2021. Sappeella järjestetään viikonloppuna 11.–12.9. Suomen ensimmäinen Bike Patrol koulutus. - - Facebook päivitys. 10.9.2021. <https://www.facebook.com/SappeeBikePark>. Viitattu 27.5.2023.

Savonia julkaisuaika tuntematon. Opinto-opas. TE20SP Ensihoitajan tutkinto-ohjelman osaamista-voitteet. Verkkojulkaisu. <https://www.savonia.fi/opiskele-tutkinto/tutkinnot-ja%20hakeminen/ope-tussuunnitelmat/?yks=KS&krtid=1322&tab=2>. Viitattu 4.4.2024.

Sievänen, Tuija & Neuvonen, Marjo 2011. Luonnon virkistyskäyttö 2010. Metsäntutkimuslaitos. *Metlan työraportteja Sievänen & Neuvonen 2011*. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-40-2331-6>. Viitattu 7.4.2023.

SPR:n ensiavun ja terveystoiminnan asiantuntijaryhmä 2022. Suositus ensiavun kouluttajien pohjakoulutusvaatimuksista ja ensiavun kouluttajakoulutusten sisällöistä. Pdf-tiedosto. https://rednet.punainenristi.fi/system/files/page/Suositus%20ensiavun%20kouluttajien%20pohjakoulutusvaatimuksista%20ja%20ensiavun%20kouluttajakoulutusten%20sis%C3%A4ll%C3%B6ist%C3%A4_0.pdf. Viitattu 31.3.2024.

Strömman, Mika, Kuitunen, Maaria, Unhola Asko & Hirvonen Niina 2018. Suomen Punainen Risti. Opas ensiapuryhmille. https://rednet.punainenristi.fi/system/files/page/SPR_Opas_Ensiapuryhmille_A5_LOW.pdf. Viitattu 4.4.2024.

Suomen hiihtokeskusyhdistys 2021. Ajovinkit. <https://www.ski.fi/ajovinkit/kokenut-bike-park-ohjaaja-elise-kulmala-ensin-turvallisuus-sitten-nopeus/>. Viitattu 7.4.2024.

Suomen hiihtokeskusyhdistys 2021. Ajovinkit. <https://www.ski.fi/ajovinkit/fmbia-on-osaavan-bike-park-ohjauksen-tae/>. Viitattu 7.4.2024.

- Suomen hiihtokeskusyhdistys 2021. Ajovinkit. <https://www.ski.fi/ajovinkit/bike-park-ajotekniikka-osa-5-turvallisuus-bike-parkissa/>. Viitattu 7.4.2024.
- Suomen hiihtokeskusyhdistys 2021. Uusi Bikeparkfinland.fi kertoo kaiken alamäkipyöräilystä. <https://www.ski.fi/bikepark-uutiset/uusi-bikeparkfinland-fi-kertoo-kaiken-alamakipyorailysta/>. Viitattu 5.4.2024.
- Suomen Hiihtokeskusyhdistys ry 2018. Alamäkipyöräily on helpompaa kuin kuvittelit – Matti Lehikoinen kertoo vinkit alkuun. Verkkojulkaisu. Ski.fi verkkomedia. Päivitetty 31.5.2021 <https://www.ski.fi/ajovinkit/alamakipyoraily-on-helpompaa-kuin-kuvittelit-matti-lehikoinen-kertoo-vinkit-alkuun/>. Viitattu 3.4.2023.
- Suomen Hiihtokeskusyhdistys ry julkaisuaika tuntematon. Bike Patrol koulutus. Verkkojulkaisu. Ski.fi verkkomedia. <https://www.ski.fi/info/koulutus/bike-patrol-koulutus/>. Viitattu 3.4.2023.
- Suomen Hiihtokeskusyhdistys ry julkaisuaika tuntematon. Suomen Hiihtokeskusyhdistys. Verkkojulkaisu. Ski.fi verkkomedia. <https://www.ski.fi/info/yhdistys/>. Viitattu 27.5.2023.
- Suomen Latu 2021. Maastopyöräilyohjaajan käsikirja. Pdf-tiedosto. <https://www.suomenlatu.fi/media/maastopyorailyohjaajan-kasikirja-netti.pdf>. Viitattu 10.4.2024.
- Suomen pyöräily julkaisuaika tuntematon. Downhill-pyöräilyn lajiesittely. <https://pyoraily.fi/lajit/downhill-dh/>. Viitattu 5.4.2024
- Suomi DH julkaisuaika tuntematon. Alamäkipyöräily harrastuksena. <https://www.suomidh.fi/harrastuksena/>. Viitattu 5.4.2024.
- Suositus ensiavun kouluttajien pohjakoulutusvaatimuksista ja ensiavun kouluttajakoulutusten sisällöistä, SPR:n ensiavun ja terveystoiminnan asiantuntijaryhmä 2022. Pdf-tiedosto. https://rednet.punainenristi.fi/system/files/page/Suositus%20ensiavun%20kouluttajien%20pohjakoulutusvaatimuksista%20ja%20ensiavun%20kouluttajakoulutusten%20sis%C3%A4ll%C3%B6ist%C3%A4_0.pdf. Viitattu 31.3.2024.
- Tamminen, Joonas, Hoppu, Antti & Kämäräinen, Antti 2018. Professional firefighter and trained volunteer first-responding units in emergency medical service. *Acta Anaesthesiologica Scandinavica* 63(1), 111–116. <https://doi.org/10.1111/aas.13224>. Viitattu 10.4.2024.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 2. uudistettu laitos. Helsinki: Tammi. Viitattu 9.4.2024
- Turvallisuus- ja kemikaalivirasto 2017. Tukes-ohje 3/2015. Laskettelupalveluiden turvallisuuden edistäminen. Pdf -tiedosto. Julkaistu 17.3.2015. Päivitetty 18.10.2017. <https://tukes.fi/documents/5470659/6410920/Tukes-ohje+3-2015+Laskettelupalveluiden+turvallisuuden+edist%C3%A4minen/>. Viitattu 23.5.2023.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. Pdf-tiedosto. Julkaistu 14.11.2012. https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf. Viitattu 31.3.2024.
- Työsuojelu julkaisuaika tuntematon. Ensiapuvarustus. Verkkojulkaisu. <https://tyosuojelu.fi/tyoterveys-ja-tapaturmat/ensiapuvalmius/ensiapuvarustus>. Viitattu 3.4.2024.
- Vilka, Hanna 2021. Tutki ja kehitä. 5. päivitetty painos. Verkkokirja. Jyväskylä: PS-kustannus. Viitattu 31.3.2024.
- Virtanen, Kaisa 2016. Pyöräilijän vammat. Lääketieteellinen aikakausikirja *Duodecim* 132(15), 1352–1356. <https://www.duodecimlehti.fi/duo13237>. Viitattu 3.4.2023.

Vuori, Jaana julkaisuaika tuntematon. Laadullinen sisältöanalyysi. Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Verkojulkaisu. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sisallonanalyysi/>. Viitattu 3.4.2023.

LIITE 1: TUTKIMUKSEN TIEDOTE

Hei!

Teemme tutkimusta Suomalaisten bike park keskusten ensiapuvalmiudesta. Tutkimuksen tarkoituksena on kuvata bike patrol henkilöstön kokemuksia ensiaputilanteista ja saamastaan ensiapukoulutuksesta. Tavoitteena on tuottaa tietoa siitä, millaista osaamista bike patrol henkilöstö tarvitsee ja miten bike patrol ensiapuhenkilöstön koulutusta voidaan kehittää. Tutkimus mahdollistaa ensiapuhenkilöstön koulutuksen kehittämisen ensiaputilanteiden varalle. Tutkimus on opinnäytetyömme ja osa ensihoitaja AMK tutkintoamme.

Tutkimus toteutetaan yksilöhaastatteluina etäyhteydellä erikseen määritettynä ajankohtana, kunkin tutkimukseen osallistuvan henkilön kanssa. Kohdehenkilöitämme tutkimukseen ovat henkilöt, jotka toimivat suomalaisissa bike park keskuksissa ja ovat saaneet Suomen hiihtokeskus Ry:n järjestämän bike patrol koulutuksen. Haastattelut toteutetaan teemahaastatteluna, jonka teemat olemme etukäteen laatineet. Haastattelutilanteet ovat kuitenkin keskustelunomaisia tilanteita ja kunkin haastateltavan kohdalla voimme keskustella teemoittain eri laajuudessa. Etähaastattelut tallennetaan aineiston myöhempää käsittelyä varten. Teemahaastattelulla kerätty aineisto tullaan käsittelemään siten, että yksittäiset keskuksset tai haastatteluun osallistuneet henkilöt eivät ole tunnistettavissa tutkimuksen tuloksista tai lopullisesta opinnäytetyöstä. Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja siitä voi kieltäytyä missä vaiheessa tahansa.

Opinnäytetyömme suunniteltu valmistumisajankohta on kevät 2024. Tämän jälkeen opinnäytetyö on nähtävissä Theseus.fi tietokannasta.

Terveisin

Jesper Honkonen, Ensihoitaja AMK, Savonia-ammattikorkeakoulu

Valtteri Kilpeläinen, Ensihoitaja AMK, Savonia-ammattikorkeakoulu

LIITE 2: TIETOSUOJASELOSTE

**OPINNÄYTETYÖHÖN LIITETTÄVÄ
TIETOSUOJASELOSTE/-ILMOITUS****EU:n yleinen tietosuoja-asetus****13 ja 14 artiklat****Laatimispäivä: 19.6.2023****Tietoa tutkimukseen osallistuvalla**

Olet osallistumassa Savonia-ammattikorkeakoulussa tehtävään opinnäytetyöhön liittyvään tutkimukseen. Tässä selosteessa kuvataan, miten henkilötietojasi käsitellään tutkimuksessa.

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Sinuun ei kohdistu mitään negatiivista seuraamusta, jos et osallistu tutkimukseen tai jos keskeytät osallistumisesi tutkimukseen. Jos keskeytät osallistumisesi tutkimukseen, ennen keskeytystä kerättyä aineistoa voidaan kuitenkin käyttää tutkimuksessa. Tämän selosteen kohdassa 14 kerrotaan tarkemmin, mitä oikeuksia sinulla on ja miten voit vaikuttaa tietojesi käsittelyyn.

1 TUTKIMUKSEN REKISTERINPITÄJÄ

Nimi: Jesper Honkonen

Osoite: Satamakatu 20 A1

Puhelinnumero: 045 139 4262

Sähköpostiosoite: jesper.honkonen@edu.savonia.fi

2 KUVAUS TUTKIMUSHANKKEESTA JA HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYN TARKOITUS

Opinnäytetyössä tutkitaan bike patrol henkilöstön kokemuksia suomalaisissa bike parkeissa tapahtuneista ensiaputilainesta ja niihin varautumisesta sekä mielipiteitä patrol koulutuksen aikana saadun ensiapukoulutuksen riittävydestä. Tutkimus toteutetaan haastattelemalla Suomessa koulutettuja bike patrol henkilöitä. Haastattelu teemat lähetetään haastateltaville ennakoon. Haastattelut äänitetään ja puretaan puheesta tekstiksi Team-sovelluksen transkriptio työkalulla. Haastattelujen analysoinnin jälkeen tutkimuksen tulokset anonymisoidaan siten, ettei vastaajaa tai vastaajan kotikodista voida tunnistaa tutkimustuloksista.

3 TUTKIMUKSEN SUORITTAJAT

Jesper Honkonen

Valtteri Kilpeläinen

4 TUTKIMUKSEN NIMI JA TUTKIMUKSEN KESTOAIKA

Tutkimuksen nimi: Bike patrolien ensiaputoiminta

Henkilötietojen käsittelyn kesto: Haastattelut toteutetaan 1.8.-31.10.2023 välisenä aikana. Henkilötietoja säilytetään ja käsitellään opinnäytetyön toteuttamisen ajan opinnäytetyön hyväksymiseen saakka. Opinnäytetyön ja tutkimuksen on tarkoitus valmistua 1.6.2024 mennessä.

5 HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYN OIKEUSPERUSTE

Henkilötietoja käsitellään yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan mukaisella perusteella. Henkilötietojen käsittelyperusta tässä tutkimuksessa on

- tutkittavan suostumus
- tieteellinen tai historiallinen tutkimus tai tilastointi

6 MITÄ HENKILÖTIETOJA TUTKIMUSAINEISTO SISÄLTÄÄ

Haastateltavien kokemukset onnettomuuksista, hoidon haasteista ja koulutuksesta.

7 ARKALUONTEISET HENKILÖTIEDOT

Tutkimuksessa ei käsitellä arkaluonteisia henkilötietoja.

8 MISTÄ LÄHTEISTÄ HENKILÖTIETOJA KERÄTÄÄN

Haastatteleamalla tutkimukseen osallistuvia bike patrol henkilöitä.

9 TIETOJEN SIIRTO TAI LUOVUTTAMINEN EDELLEEN

Henkilötietoja ei siirretä tai luovuteta eteenpäin.

10 TIETOJEN SIIRTO TAI LUOVUTTAMINEN EU:N TAI EUROOPAN TALOUSALUEEN ULKOPUOLELLE

Henkilötietoja ei siirretä tai luovuteta EU:n tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle.

11 HENKILÖTIETOJEN SUOJAUKSEN PERIAATTEET

Tiedot ovat salassa pidettäviä.

Manuaalisen aineiston suojaaminen:

Tietojärjestelmissä käsiteltävät tiedot:

- käyttäjätunnus salasana käytön rekisteröinti kulunvalvonta
 muu, mikä:

Suorien tunnistetietojen käsittely:

- Suorat tunnistetiedot poistetaan analysointivaiheessa
 Aineisto analysoidaan suoraan tunnistetiedoin, koska (peruste suorien tunnistetietojen säilyttämiselle):

12 HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY TUTKIMUKSEN PÄÄTTÄMISEN JÄLKEEN

- Tutkimusrekisteri hävitetään
 Tutkimusrekisteri arkistoidaan:
 ilman tunnistetietoja tunnistetiedoin

Mihin aineisto arkistoidaan ja miten pitkäksi aikaa:

Aineisto arkistoidaan tutkimuksen toteuttajien käytössä olevalle ulkoiselle kovalevylle vuoden 2024 loppuun.

13 SAVONIA-AMMATTIKORKEAKOULUN TIETOSUOJAVASTAAVAN YHTEYSTIEDOT

Savonia-ammattikorkeakoulun tietosuojavastaava on hallinnon suunnittelija Mervi Hätinen. Häneen saa yhteyden sähköpostiosoitteesta tietosuojavastaava@savonia.fi

14 MITÄ OIKEUKSIA SINULLA ON JA OIKEUKSISTA POIKKEAMINEN

Yhteyshenkilö tutkittavan oikeuksiin liittyvissä asioissa on tämän ilmoituksen kohdassa 1 mainittu henkilö.

Suostumuksen peruuttaminen (tietosuoja-asetuksen 7 artikla)

Sinulla on oikeus peruuttaa antamasi suostumus, mikäli henkilötietojen käsittely perustuu suostumukseen. Suostumuksen peruuttaminen ei vaikuta suostumuksen perusteella ennen sen peruuttamista suoritettujen käsittelyjen lainmukaisuuteen.

Oikeus saada pääsy tietoihin (tietosuoja-asetuksen 15 artikla)

Sinulla on oikeus saada tieto siitä, käsitelläänkö henkilötietojasi tutkimuksessa ja mitä henkilötietojasi tutkimuksessa käsitellään. Voit myös halutessasi pyytää jäljennöksen käsiteltävistä henkilötiedoista.

Oikeus tietojen oikaisemiseen (tietosuoja-asetuksen 16 artikla)

Jos käsiteltävissä henkilötiedoissasi on epätarkkuuksia tai virheitä, sinulla on oikeus pyytää niiden oikaisua tai täydennystä.

Oikeus tietojen poistamiseen (tietosuoja-asetuksen 17 artikla)

Sinulla on oikeus vaatia henkilötietojesi poistamista seuraavissa tapauksissa:

- a) henkilötietoja ei enää tarvita niihin tarkoituksiin, joita varten ne kerättiin tai joita varten niitä muutoin käsiteltiin
- b) peruutat suostumuksen, johon käsittely on perustunut, eikä käsittelyyn ole muuta laillista perustetta
- c) vastustat käsittelyä (kuvaus vastustamisoikeudesta on alempana) eikä käsittelyyn ole olemassa perusteltua syytä
- d) henkilötietoja on käsitelty lainvastaisesti; tai
- e) henkilötiedot on poistettava unionin oikeuteen tai jäsenvaltion lainsäädäntöön perustuvan rekisterinpitäjään sovellettavan lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi.

Oikeutta tietojen poistamiseen ei kuitenkaan ole, jos tietojen poistaminen estää tai vaikeuttaa suuressi käsittelyn tarkoituksen toteutumista tieteellisessä tutkimuksessa.

Oikeus käsittelyn rajoittamiseen (tietosuoja-asetuksen 18 artikla)

Sinulla on oikeus henkilötietojesi käsittelyn rajoittamiseen, jos kyseessä on jokin seuraavista olosuhteista:

- a) kiistät henkilötietojen paikkansapitävyyden, jolloin käsittelyä rajoitetaan ajaksi, jonka kuluessa tutkija voi varmistaa niiden paikkansapitävyyden
- b) käsittely on lainvastaista ja vastustat henkilötietojen poistamista ja vaadit sen sijaan niiden käytön rajoittamista
- c) tutkija ei enää tarvitse kyseisiä henkilötietoja käsittelyn tarkoituksiin, mutta sinä tarvitset niitä oikeudellisen vaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi
- d) olet vastustanut henkilötietojen käsittelyä (ks. tarkemmin alla) odotettaessa sen todentamista, syrjäyttävätkö rekisterinpitäjän oikeudet perusteet rekisteröidyn perusteet.

Oikeus siirtää tiedot järjestelmästä toiseen (tietosuoja-asetuksen 20 artikla)

Sinulla on oikeus saada tutkijalle toimittamasi henkilötiedot jäsennellyssä, yleisesti käytetyssä ja koneellisesti luettavassa muodossa, ja oikeus siirtää kyseiset tiedot toiselle rekisterinpitäjälle, jos käsittelyn oikeusperuste on suostumus tai sopimus, ja käsittely suoritetaan automaattisesti.

Kun käytät oikeuttasi siirtää tiedot järjestelmästä toiseen, sinulla on oikeus saada henkilötiedot siirrettyä suoraan rekisterinpitäjältä toiselle, jos se on teknisesti mahdollista.

Vastustamisoikeus (tietosuoja-asetuksen 21 artikla)

Sinulla on oikeus vastustaa henkilötietojesi käsittelyä, jos käsittely perustuu yleiseen etuun tai oikeutettuun etuun. Tällöin tutkija ei voi käsitellä henkilötietojasi, paitsi jos se voi osoittaa, että käsittelyyn on olemassa huomattavan tärkeä ja perusteltu syy, joka syrjäyttää rekisteröidyn edut, oikeudet ja vapaudet tai jos se on tarpeen oikeusvaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi. Tutkija

voi jatkaa henkilötietojesi käsittelyä myös silloin, kun sen on tarpeellista yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi.

Oikeuksista poikkeaminen

Tässä kohdassa kuvatuista oikeuksista saatetaan tietyissä yksittäistapauksissa poiketa tietosuoja-asetuksessa ja Suomen tietosuojalaissa säädetyillä perusteilla siltä osin, kuin oikeudet estävät tieteellisen tai historiallisen tutkimustarkoituksen tai tilastollisen tarkoituksen saavuttamisen tai vaikeuttavat sitä suuresti. Tarvetta poiketa oikeuksista arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

Valitusoikeus

Sinulla on oikeus tehdä valitus tietosuojavaltuutetun toimistoon, mikäli katsot, että henkilötietojesi käsittelyssä on rikottu voimassa olevaa tietosuojalainsäädäntöä.

Yhteystiedot:

Tietosuojavaltuutetun toimisto

Käyntiosoite: Ratapihantie 9, 6. krs, 00520 Helsinki

Postiosoite: PL 800, 00521 Helsinki

Vaihde: 029 56 66700

Faksi: 029 56 66735

Sähköposti: tietosuoja(at)om.fi

LIITE 3. TEEMAHAASTATTELUN RUNKO

Haastattelun teemat

Millaisiin vammatyyppeihin ja ensiaputilanteisiin tulisi varautua suomalaisissa bike parkeissa?

- 1) Millaisia ensiaputilanteita olet kohdannut?
- 2) Millaisia vammoja ensiapua vaatineilla asiakkailla on ollut?
- 3) Millaisiin vammoihin mielestäsi tulisi varautua?
- 4) Mitkä tekijät mielestäsi vaikuttavat vammojen syntyyn? Olosuhteet?

2. Miten bike patrol henkilökunta kokee saamansa ensiapukoulutuksen vastaavan tarpeita?

- 1) Pidätkö ensiapukoulutusta tärkeänä?
- 2) Mitä toivoisit ensiapukoulutusten sisällöltä?
- 3) Miten ensiapukoulutus on vastannut todellisia tilanteita?
- 4) Miten ensiapukoulutusta voitaisiin parantaa?

3. Millaista ensiapuvälineistöä tulisi olla suomalaisissa bike parkeissa?

- 1) Millaista välineistöä on käytössä ensiaputilanteiden varalle?
- 2) Osataanko ensiapuvälineitä käyttää/onko koulutettu?
- 3) Tarvitaanko mielestäsi ensiapuvälineitä enemmän?